

Mahjas Weests

Nr. 26.

Rigā, 30. jūnijā 1910. g.

55. gada gabjums.

V. Latweeschu dseedaschanas swehtki.

I.

Gewads. V. Latweeschu dseedaschanas swehtkus Rigas Latweeschu beedriba sarihtloja par peeminu Widsemes peeweenoschanai pee Kreewijas, lai rahditu, ka latweeschi nejuht lihds nekahdai brihwibas kustibai waj pat rewoluzijai, bet ir weena pateiziga un pascha frds dibena padewiga tauta. Weenai leelai latweeschu tautas dafai politiskas eemaisfchana dseedaschanas swehtku jautajuma nepatika. Pat tahdas politiskas ne, tura simpatiska. Wini usfwehra, ka dseedaschanas swehtkeem jabuht weenigi dseedaschanas mahfklas swehtkeem, ja grib, ka pee wineem peedalas wisu partiju peekriteji. Dseedaschanas swehtki, kuri nedibinotees weenigi us mahfklas prinzipeem, nekad newareschot apweenot wisus latweeschus. Weenoschanas weeta wini radischot til nesafstanu, jo buhschot weenai waj otram politiskai partijai ka lihdsfeklis sawas posizijas stiprinaschanai. Bet Rigas Latweeschu beedriba ar Fr. Weinbergi, kurfch usfstatams ka faktiskais V. dseedaschanas swehtku sarihtkotajs, wismas ka wifas scho swehtku rihzibas dwehsele, palika pee sawa. Fr. Weinbergs to daridams sinaja ko winsch dara. Ar scho swehtku palihdsibu winsch leela mehrā stiprinajis sawu ultra-konserwatiwo stahwokli. Ar to isfkladrojās progresiwo elementu istureschanas. Wineem reakzijās stiprinaschana newareja buht weenaldfiga. Nu sahkas agitazijas pro un contra swehtkeem. Wini rezultats bija, ka daudsi kori nepeedallijas. Pee V. Latweeschu dseedaschanas swehtkeem pateefba peedallijas til ap 2000 dseedataju. Weena preses dafa wini slaitu ufdod pee 3000, otra, preteja puse pee 1200. Pateefba buhs widu. Mehš wifai daudš nemaldifimees, ja peenemfm, ka dseedataju bija ap 2000. Sakonstatē pee tam wehl tas fakts, ka pehbeja laikā koros eestahjās daudš inteligentu personu un konserwatoristu, lai swehtki mahfklas sinā isdotos labaki.

Ka dseedaschanas swehtki, kurus notura Rigā, buhs labi

apmekleti, par to nebija ko schaubitees. Rigā, kurai tepat 400,000 eedfihwotaju, sarihtkots dseedaschanas swehtkus labi apmekletu pat tad, ja buhtu til ap 1000 dseedataju. Swehtki tad ar' apmekleti bija labi. Wini sarihtkotaji, kas te jakonstatē, saprotams, ari nebija snauduschi, bet bija strahdajuschi. Swehtku ehla, kura zelta pehz arkitetta Pohlen tga plana, bija solidi buhweta stalta ehla, kurā bija telpas 20,000 apmekletajeem. Schehl tikai, ka afustika winā bija slakta. Pehbejās un pat widejās rindās bija grehti ko safirdet. Schai sinā daudš labaki bija 50 lapeiku biketneekem swehtku ehlas malās. Koru dirigenti ar swehtku wirsdirigenteem bija daudš strahdajuschi.

Gahjeens us swehtku ehlu. Debesš apmahfuses. Leetus lihst. Bet swehtku gahjeenam jahahlas. Ir jau pulkstens diwi pehz pusdeenas. Pehz kalendara 18. jūnijs. Ja leetus nemitas un lihst wehl wairaf deenas, tad ar swehtkeem behdigi. Druhmas frdis tapehz sarihtkotajeem, druhmas fejas dseedatajeem. Bet debess sahst nosfleidrotees, fejas paleel preezigakas. Swehtku gahjeens eesahlas. Dseedataju pamas. Wif ar' gan wehl naw klah. Skatitaji ari wehl ka ka sarahwufchees, no leetus isbijufchees. Bet laiks paleel labs. Gahjeens eet us preefchu no Rigas Latweeschu beedribas nama Paulufchi eela pa bulwareem us pili pee gubernatora. Karogu gahjeena wareja sakaitit 16, to starpā Rigas Latweeschu beedribas un Rigas Latweeschu dseedaschanas beedribas trihs karogi. Zeka dseedatajeem wehl peeweenojas pa weenam otram koram. — Kad kori pee pils bija nostahjufchees rindā polizijmeisteras Nielenders par to pasinoja gubernatoram fleepnadamneekam Sweginzowam. Gubernators isnah no pils. Pulkstens ir 1/4. Rigas Latweeschu beedribas preefchneeks Fr. Grofswalds, ka swehtku komitejas preefchneeks, kuhds gubernatoru nolikt latweeschu padewibas un ustizibas juhtas pee Keisara Majestates sahjam.

Šhos wahrdoš gubernatorš sveizina svehtku dalibneekus, runadams ščā: „Sirsnigi apšweizu šaveenotās latweešču beedribas, kas šapulzejuščās par peemīnu Widsemes 200 gadu peeweenošanai pee Kreewijas walsts. Šušu lehmums, šwinet ščo eewehrojamo gabijumu ar tautas dšeesmu škanam šawā tautas walodā, ir man labakais peerahdijums, ka ja juhsu dšimtene ir Widseme, tad tehwiija jums ir Kreewija. Beescha šakusšana ar daudj miljonu leelo kreewu tautu, sem kreewu Šara wišwarenā šzeptera, ir jums labakais lihdselkis, nodrošinat šew meerigu darbu kulturelās attihstibas žekā. — Lai dšihwo muhsu škungs un šeisars ilguš gadus!“

Trihššahrtejeem urā=šauzeeneem šefoja walsts himna abu orkestru pawadibā, kuru nobšeedaja trihš reišes. Pehž tam gubernatorš pateizās par wiina šersonigu godinajumu, eeluhšot par svehtku weefš. Gahjeens nu dewās uš svehtku ehku, leela šinkahrigu šauschu pulka pawadits. Dašči nami Nikolaja eelā bija pušchtoti šarogem un no šahda dšihwolka meta gahjeenā pušes. No Nikolaja pa Elisabetes eelu gahjeens eegreesās svehtku ehkā, kur to šanehma ar ehrgelku škanam. Miššigā svehtku ehka, šaut gan ne glušči pilna, publikas tomehr tiku šikam. Štrades preekščā nostahda wišus 16 šarogus. Rigas šori apšweizina lauku šorus ar dšeesmu: „Šweiki tautas dešli, meitas, Dšeesmu svehtkos lihšmajos!“ Pehž tam Šr. Grošwalds šahj uš tribines un runā wahrdu pa wahrdam ščā:

„Augsti žeenitās dšeedatajas un augsti žeenitee dšeedataji!

No wišas širds juhs šweizinu svehtku komitejas, N. L. Beedribas, Rigas latweešču un wišas latwju tautas wahrdā! Šen gaiditais, šen šolotais brihdīs atnahžis, juhs pulzejušchees no malu malam širmā Rīgā un svehtšwinigā šahrtā, pazilatām širdim, šanahkušči ščāi plāšchā svehtku weetā, škandinat latwju tautas dšeesmu šen šenās, svehtās škanas, šajelt šlauštaju širdis žehlas preeka leesmas, pašneegt wineem daišus mahššlas šeedus, dot ščāi ehšai garigo šaturu.

Širmāis wišpahr. šf. šw. šaroga svehtku meera šludinatajš ar pazelto ofola šaru atkal parahdijees muhsu svehtku gahjeena preekščā pehž 15 gadeem, kur beidšamos dšeesmu svehtkus šwineja Šelgawā 1895. g. Šik negaišu pa to šaiku naw pahri gahjis pahr muhsu dšimtenes ahrem un šehtam un no tehwu tehweem mantotās dšeesmas un dšeedašhana litās šā aplušuščas, aišmirštas, bet wajadšēja šikai atškanet šauzejai balšji uš dšeesmu svehtkeem un wežais dšeesmu gars ar jaunu šparu atkal parahdijās, pulžedams ap šawu šarogu tautas šreetnatos dehlus un meitas.

Šuhs, žeen. tauteetes=dšeedatajas, tauteešči=dšeedataji, puhles neefat šaupijušči žeenigi un nopeetni šagatavotees uš šcheem dšeesmu svehtkeem. Šuhs, šenos latwju tautas idealus svehtus šuredami, ar ihgnumu atraidijat šauno šahrdinataju balšis, kas mehgināja nešahles šeht muhsu weenprahtibas druwā, radit nešakamu šur, kur šikai šaškanā špehšs. Šuhs atnahkušči atklahti un neleekufoti leezibu dot, ka ari latweešči ščāis wehšturigās deenās ar pateizibu šajuht diwišmšts gadu attihstibas svehtibu sem warenās Kreewijas ehrgta špahrneem.

Ar šawu nopeetno šagatawošchanos uš dšeesmu svehtkeem, ar šawu žihnu preekšč šopiga ideala mehška Šuhs muhsu beidšamos gados dašchahrt išklihduschā šopdšihwē ešat eewehrojami štiprinajušči tās garigās šaites, kas muhs agrāti žeešči weenoja, ešat noššaidrojušči muhsu šadšihwes apwahršni un ne tikween weizinajušči dšeedašchanu, bet tā paštrahdajušči ari leelu kulturelu darbu, darbu, kas Šums nodrošchina ik šatra latweešča pateizibu, darbu, kura svehtiba parahdisees wehl nahkamās paudšes.

Tadeht Šums wišeem ščāi širsnigā brihdi šiltatais paldees par Šuhsu gruhšām, neapniušchām puhlem un svehtku šweizinajums: lai Wišwarenais Šums peekškir ščo Šuhsu puhu un svehtku weikšmi!“

Nodrukajam ščo runu wahrdu pa wahrdam ne tadeht, ka wiinu atrastum par šwarigu, bet lai to tā ušglabatu un rahditu, ka beš politikas un šadosčanas mehš pat šil šwinigā brihdi newaram ištitt. Pašči tā mehš radam nešakšanu, bet pee tam to wehl nekautrejamees peerehšinat šaweem pretineekem.

Widsemneeku wahrdā (?) runā Šehšu pilšehtas galwa *Be h r s o n a* šgs, nemdams šawai runai par motto: „Dšeedot dšimu, dšeedot augu, dšeedot muhschu nobšihwoju.“ Runatajš aišrahda ari uš teem, kuri naw šcheem svehtkeem wehlejušči labu. Bet latwju tauta dšeedataja ir peerahdijufe, ka tai mištās dšeesmas, ka wiinai naw šudis dšeesmu gars. Widsemes dšeedataju wahrdā wiinšch apšweiz wišus šlahtefošchus.

Kursemneeku wahrdā (?) runā Ruzawas mahžitajs *D f i s*. Šan mašš ešot tas pulžinšch, kuru šchorei šuštijufe uš Rigu dšeedašchanas svehtkeem Kuršeme. Bet wiinu šwelžeeni ešot širsnigi. Pašs runatajš eeradees ar šaweem dšeedatajeem no Kuršemes=Deewšemites wištahšakās no males, pat waretu šajit, no Pruffjas robescham. Wiinšch uššauž tadeht ar wehl leelaku šajuhšmu svehtku dalibneekem: Nu šweiki, brahki, kas šče šopā ešam! Runatajš nowehl svehtku weeseem svehtku wainagu ar jo šlaisšām balwam, kuru widū wišleelakai un dahrgakai pehršei šabuht — mihleštibai. Latgaleešču wahrdā (?) apšweiz svehtkus študentš *K e m p s*. Svehtku komitejas ušdewumā dod ihšu pahršlatu par Widsemes 200 gadu jubilejas wehšturi adwokats *K r e i z b e r g s*. Preekšč 200 gadeem ploššjās Widsemē breešmigs šarsch ššarp Šeteri Leelo un Šarli XII. Par šara eemeflu Šeteris ušdewa to, ka diwi šemneežini aiškahrušči wiina šuhtni, bet pateešibā Kreewijai bija wajadšiga išeja uš Wakar=Širopu. 1710. g. krita Rīga un Widsemes šiktenis bija iškširts: to peeweenoja Kreewijai. Šeterim nebija šaika peegreesi wehribas latweešču šiktenim, bet pehž 100 gadeem to darija Meškanders I. Latweešči eeguwa brihwibu un sem Kreewijas apšardšibas eeguwa weenmehr wairak kultureš un išklihtibas. Gruhtajos šaikos wareja jau gandrihš domat, ka latweešču tauta pagurs un išnihšs, bet wiinu glahba tautas dšeesmu gars. Šagab no šcheem šenakajeem wehrgeem išaugufe wešela tauta ar šekširam, inteligenze, ar wišu mahššlas un šinatnu nošaru peekopejeem. No muhsu tautas dšeesmam *B a r o n a* tehws ušžehlis peeminelli, kura preekščā nolēeks weenmehr

galvu wisu tautu sinatnu wihri. Latweeschi schais 200 gados panahkufuschi koti dauds. Wini nedrihst tadeht at- mest d a r b u un d s e e f m a s, nedrihst aismirst swehtibu, kuru tee eeguwuschi, dsihwodami kreewu tautas paspahrne.

Pehz schim runam sahlas dseefmu karsch, pee kura pee- dalijas 13 jaukti kori un 2 wihru kori. Jaukte kori ir schahdi: 1) Slogas, 2) Saungulbenes, 3) Rubenes, 4) Mangaku=Mihlgrahwja, 5) Baltijas Palihdsibas Bee- dribas, 6) Limbaschu, 7) Peterburgas (prof. Wihtola), 8) Triates Weefigas beedribas, 9) „Rotas“ koris, 10) Doles, 11) Smiltenes, 12) Rigas Latw. Beedribas un 13) Zehsu Weefigas Beedribas. No wihru koreem pee- dalijas dseefmu kara: 1) Rigas Latw. Beedribas un 2) Saungulbenes wihru kori. Koru sazenfiba israhdijas, ka ar dseedaschanas mahkslu us laukeem schimbrihscham shahw behdigi, Gan dseefmas, ka „Smanta“ preefsch lauku

koreem grubtas, dauds ko war list ari us lauzeneeku koru noguruma konto, jo lauzeneeki wehl r ija spehjuschi pee- nahzigi atpuhstees no zeka strapazem, bei tomehr jaatshst, ka dseedaschanas mahksla us laukeem slihdejuse stipri us leju. Pamasam ismirst neaismirstama Zimjes audsefai. Naw mums seminaru, kas spehtu godam ispidit bijuschu Zimjes feminara weetu. Praktiskati bet ari top paschi laudis. Idealisma weeta walda materialisms. Bet lai nu ta: dseedaschanas mahksla nepezeeschami ween atkal pazelama. Bes kaweschanas jarauga atrast zeki un lihdsessi. Ap pulsten 9 wakara nobeidsas pirmu dseedaschanas swehtu deena. Druhmi wina eesahlas un druhmi beidsas, jo spreeschot pehz dseefmu kara, us labu swehtu isdoschanos mahkslas fina, bija mas zeribu. Bet tomehr jakonstatu, ka swehtu isdewas dauds labaki, nekā to pehz dseefmu kara wareja gaidit.

Rigas Latweeschu Beedribas Sinibu Komishjas wasaras sapulzes.

I.

Schis sapulzes atklahja un wadija Sinibu Komishjas tagadejais preefschneeks, „Dsimtenes Wehstnescha“ lihds- redaktors — J. Kalninsch. Ka asistenti usstahjas insche- neers Sp. Paegle, mahzitajs W. Maldons un skolotajs M. Kaudsits.

J. K a l n i n a tga sapulzes atklahschanas runa, ne- saihsinata weida atstahstot, schahda:

„Laitz, kad tauta turas sinamas attihstibas augstumā, ir weenmehre ihfs. Ir waj nu jakahpj jaunās, augstakas attihstibas wirfotnēs, waj jashid no kalna lejā.“ Schos kulturwehsturneeka wahrduš wehlos list pee firds schai go- dajamai sapulzei un zaur winu ari muhsu plashakam isglihtotās sabeedribas aprindam. To daru newis aij druhmfirdibas, itka muhsu tauta jau slihdetu no kalna lejā, bet gan atgahdinadams, ka tautai japazekas un jakahpj ar- ween augstal jaunās, attihstibas wirfotnēs.

Zenschanas us augstaku attihstibu ir muhsu tautai eedsimta ihpaschiba. Jau fenos wehrgu un klauschu laitos dsirdetas no tautas domibas un logikas sinamas gara aristokratijas isslanas, ka peemehram parunā: „labal pee lineem, nekā pee pakulam“, tas ir — labal pee kkuwuscheem us preefschu, nekā pee kauschu astgaleem. Tahda pate zenschanas parahdas ari tagad it wisur. Atlizinadami majuminu no sawa plahnā algas reezeenishcha, muhsu taut- skolotaji pa fimteem pulzinās us tahlakas isglihtoschanas kurseem. Tajos eeguhtās sinaschanas bes schaubam neta- wesees nest swehtigus augtus wispahrejā tautas isglihtibas laukā. — Prahwas fumas fanahl no tam ahrtawam, ko pehz isglihtibas slahpstoschee masturigakee isdod par dasch- daschadām jaunishkufscham broschuram un grahmatam. Wini ir — ihsteni nemot — muhsu rakstneezibas ustu- retaji; jo ir laba data no muhsu inteligenzes — par tahdu es domaju wispahreji wairak isglihtotās sabeedribas ap-

rindas — kura paraduse weenalbsigi waj pat atraidoschi isturetees pret muhsu rakstneezibas usplautschanu, to ar grahmatu pirkšanu wisai wahji pabalstidama. Tapat teem masturigakeem nebuht nebirst nauda par tulem pahri, kuri teatra israhdes un zitos isrihkojumos gandrihs pastah- wigi pildit pilda lehtalās weetas un galerijas, ta ka sawa fina winus war usskatit par muhsu isrihkojumu ustructure- tajeem. Ta ir nerimstoscha zenschanas pehz isglihtibas, pehz augstakām attihstibas wirfotnem. — Muhsu jau- neeschi, kuri augstkolās stude, waj zitās isglihtibas eestahdes mahjas, nebuht mastizigi neprafa: kur nemfm lihdselus sawam isglihtibas zekam? Dedšigā zenscha pehz augstakas attihstibas wirfotnem pahrzet winus pahri druhmajeem masturibas apstahkeem. Pahrskatot laikrakstu abonentus redsam, ka wisleelakais flaits ir tahdu, kuri ikkatram meh- nefm taupit aistaupa sawas 50 kapejinas, lai tiktu pee sawa laikraksta. Un zik mums ari nebuhtu daschado bee- drihu, tomehr gandrihs wisam winām galwenais pamats ir — isglihtibas weizinaschana.

Nesot schahdu un wehl dauds zitados weidos firdi pazildinoschu zenschu pehz augstakām attihstibas wirfotnem, ir ikkatra tahlak tikuschu tauteescha peenahkums, weizinat un sekmet scho zenschu. Sewischki tas jadara wiseem us- nehmmumeem un eestahdem, kuras to jau sprauduschas par sawu usdewumu. Tahpehz newajadsetu buht neweenai lat- weeschu behrnu skolai, kura wisu laiku seedo tikai pah- tautoschanas waj schaurfirdigas gara notrulinaschanas zen- teeneem. Rakstneekem un dsejneekem newajadsetu neweena rakstu galina raschot, neds kahdam isdewejam to isdot, kas nopeetni nebuhtu apwehrits ari no ta redses stahwokka, waj tas nebuhs tautai un winas isglihtojamai paaudsei par peedausibu un kaiti. Tapat ar tautas sweedru gra- scheem aismakfatās awises nedrihstetu buht neweenas rin- dinas — kur tad nu wehl flejas! kura nesneegtu lasitajeem

dairtojoscha un deriga. Masisti, personigi, schaurfirdigi Eildas un schelshchanu raksti sehj tikai nesatizibas un schelshchanas sehflu tautā. Weena daka laikrakstu ari sehogad naw bijuse swabada no tahdeem kaitigeem raschojumeem. Kur laikraksteem peenahzas weenot, kopot tautas spehkus, tur beeshi ween schelsts un staldivs.

Ari muhsu zitos garigu darbibu laukos kahda tahlfkatigaka organizacija nefur naw nowehrota. Puhlas un strahda ta lihds schim parasts zits no zita atsewischki, waj brihscham pat zits zitam schehrsu zelā. Ta rakstneeku un grahmatu ideweju starpā wehl nefas naw organizeees; atturibu tapat wehl puhlas isplatit un safneegt bes leetderigas organizijas. Muhsu aishahjeju jeb latweeschu kolonistu leeta stahw ari bes jebkahdas organizijas. Wif ta eemesla muhsu tauteschi tuhstoscheem aishlilst pat uf Sibirijas neaugligam tundram un ziteem nederigeem apgabaleem, fur teem, tahlu no jebkuras kulturās, draud neishbegams posts un panihshchana.

Tapehz ari atkal sehogad ussweru un atgahdinu: pats wifu nepeezeschamalais, ka mums wajaga, ir organizeshchana as wifos muhsu darbibas laukos un arodos. Zif grehti tas nahkas, ar leetpratibu un wajadshgu sawstarpeju paneshbu organizetees, redsam pee muhsu laukshimneeku beedribas un winu zentrales. Tomehr bes leetderigas organizijas naw zerams uf labeem panahkumeem. Ja ari wislabatos sehflu graudinus ishwaidishm itkatru atsewischki pa lauku, noru, meschu — mehs nekahdus dishchanus panahkumus nepeedshwoshm. Turpreki eeshshim winus weenkop, kaut ari masā, bet weenkop koptā, sinamam mehrtim organizetā lauzinā un — auglu netruhts! „Masš stuhrits war dauds auglu dot, ja winu ihsti apkopt prot.“

Ar zeribu un wehleshchanos, lai ari no schim sapulzem itweens smeltos atkal jaunū fahjshimibu uf augligu darbibu muhsu tautas druwā, zeenijamos weefus un beedrus suminadams, issaku sapulzi par atklatu.“

Atzeras tad wehl Kalnina kgs Deewa meerā aishahjuschus skol. Wifstuzi, mahshlineeku Seltinu un usswer sehischki to, ka Webers no latweeschu tautas schkihrees tapehz, ka redsejis tas, ka te wifswairs neetlahrtigi. Kalnina kungam Webers dusejis alti „pee

firds. Tapehz, luhf, — wifsch warot ta peeminu ween tit zildinat. . . .

Mahzitajs S. Dsolinsch (Saun=Peebalgā) nopreezajās wispirms par — Latweeschem, par latweeschem, kas tagad paschu reis tā jau rihtojotees uf „Rigas dimdashchanu.“ Stahsta mahzitaja kgs no skolas grahmatam salasttas sinas par Rigas „bombardeshchanu“, par to, tur pirmās lodes Rigas pilsehtas tuwumā krituschas preeshch 200 gadeem. Kahdu eespaidu tās atstahjuschas uf eeshch-wotajeem Daugawā eekrihtot un kahdu, weenā waj otra Rigas restorazijas pagrabā eelidojot. Kur katra weena waj otra lode krituse, pee ta mahzitaja kgs pakawejās wifai ilgi. Ta ween jau rahdijās, ka wifa wehsture, wifš Baltijas azumirkligais stahwoklis weenigi ween waj no loschu krishchanas stahwokla usflatams. — Rigu toreishjam eenaidneekam — kreeweem atdodot luteranu garidsneeki un pilsehtas preeshch-stahwi dseedahjushi: „Tew Deemu flawejam! . . .“ Tās diwas Rigas pilsehtas selta atshleghas, to Rigas pilsehtas preeshch-stahwi toreis nodewuschki kreewu waldbai neatrodotees tomehr tur, bet glabajot tās tā wehsturistu peeminu grafu Scheremetjewu gimenes lozetti. Ta winam to stahstijis kahds schis dsimtas muischu pahrwaldneeks Saun=Peebalgā. Lai jau kreewu un sweedru kara spehkeem te nebuhtu neta to ehst, tad litts no Zara, tapat ar sweedru waldbas, wifu uf laukeem nodedshinat, nodedshinat un nopostit. Noslehyt lita wifus pahrtikas lihdselkus. Kreewijas Waldneeki, meeru ar Sweedriju shlidsot — tomehr to turejushi. Zara folijums usturets!

Kahds buhtu Widseemes liktenis, ja wina buhtu palituse sem Sweedrijas!? Sweedrija buhtu tad zentufes nobibinat seemekos leelu „imperiju.“ Deeshin kahdas breefmas tad wehl nebuhtu par Widseemes muischneezibu un sehischki ar wehl semneezibu nahkuschas? . . . Deews bet esot dewis Kreewijai tahdu leelu waru, kas Baltiju un sehischki widsemneekus no ta paglabhis . . .

Par sinatnisku scho mahzitaja Dsolina runu usstatit newar. — Par latweeschu likteni sweedru laikā eeteittum palastees Dr. Adolfa Agthes pehrn „Mahjas Weefi“ nodrukata eewehrojama darbā „Laukstrahdneeka shhtums un stahwoklis Widsemē.“

Widseemes un Igaunijas peeweenoshchana Kreewijai zaur Peteri Ceelo.

1700. gada nowembri sweedru armija panahza isshchiroshu uswaru par kreeweem pee Narwas. Sweedri pehz tam isklidhinaja polu un sakschu armiju, kas atradās uf Daugawas kreisha kraista pee Rigas muhreem. Bet 1701. g. karalis Karlis XII. Baltijas provinzes pilnigi atstahja Deewa sinā un apkaroja eenihsto karali Augustu Stipro, sekodams tam pa Poliju un Saksiju. Widsemē un Igaunijā pa tam weseli apgabali tika pahrwehrti par tufneest, eeshch-wotaji apkauti, waj ari aishwesti uf Geshch-Kreewiju wangneezibā par dsimtzilweekem. Uf Latweem nowi-

seem eeshch-wotajeem atlikuse wehl tikai desmitā daka. Ceelais Zars turpretim sawam uswaretajam par spihsti zehla uf likumigi wehl Sweedrijai peederigas semes Kreewijas jaunū galwas pilsehtu Petersburgu. Droschfirdigā un personigi koti kreetnā sweedru karaka istureschanas bija koti neishprotama.

Baltijas muischneeziba sem wina fzeptera nejutās wifai omuliga. Proti, sweedru waldbai eeweda ihpashumu registraziju, pee kam shhta nemt nost Baltijas muischneekem winu muischas. Itweens, kas newareja peerahdit, ka sawu

muischu likumigi pirzīs waj mantojīs, bija speests to atdot walstij. To sauž par m u i s c h u r e d u z e f c h a n u un ar saščutumu Baltijas muischneeziba eegahdajas ņho winas „labi eeguhtā“ ihpaščuma aiščfahrsčanu. Ari toreis wini ņweedru waldbai pretojās wiņeem ņpehkeem. Wini wadoniš bija Johannis Reinholds f. P a t t u l s, pirms ņaščhu walstis wihrs, tad kreewu pilnwarneeks pee Saščijas galma un wina nopelnis ihstenibā taš, ka kaiminu walstis ņaweenojās pret ņweedriju. Bet uswaretā Saščija bija speesta winu isdot ņweedreem, kuri tad wina 1707. g. pee Kařimirtsčas slostera noteesaja uš rata. Kaħds otrs wahzeetis generalis f. Pařfuls karā ka ņaščhu kara wadoniš tika ņawangots un noteesats Stokholmā. Tikai tresčais generalis ņon Lōwenwolde, kuram tāpat draudeja nahwe, wehlat tika at- ņwabinats.

1697. gadā keisars Peters Leelais ņawā zekojumā uš Wahziju, Holandi un Angliju apmeleja Rigu. Wina tehwa ņkeleja Michailowitscha leelais kara pulks bija tizis no ridseenekeem atfāstis, tā ka Riga pee kreeweem ispelnijs nosaufumu „nepeemahzamā“ jaunawa. Uš jauno kreewu

postees tuhdat taščlat uš Wahziju. Par wina peepescho aišč- zekofčanu no Rigaš ņejeenes enturneeļu Narinu dšimtā, kura paštahw jau 300 gadus, usglabajees kaħds nostahstis, waj teika, kura waj nu tikai ispuščkota, waj ari gluschi isdomata, tomehr arween atteezibā uš Peteri Leelo. Peters Leelais ņaweeem pawadoneem pa preekščhu ņeidsees uš Daugawu un praščjis, lai tuhdat it wiřus winus pařzeļ uš otra krašta. Enturneeļi turpretim, tajā pařleezibā, ka teem darisčana ar kildigeem kreewu tirgotajeem, nemaš naw ustraufuschees, ne ari pašteiguschees. Zars ņa-

Keisars Peters Leelais.

waldneeku, kurešč ņawā Ćirdi ņlepūs loloja juħmalas ap- gabalu eekarofčanu, pilsehta ar ņaweeem augstajeem torneem un gehwelem atstahja dšilu eespaidu. Tas noklauščjees ari Doma bařnizā luteranu deewkaļpojumu un gribejis jau eewest luteranu mahžitaju amata ušwalku ari pareiřtigo bařnizā. Bet tā ka wina pawadoni ņaħkufchi ismeħrot Rigaš zeetofčana graħwjuš, tad ņweedru komandants grafs D a h l b e r g s un ziti ņweedru augřtmani ņaħkufchi iřturetees ņitabi pret Peteri Michailowitschu, ņem kaħda wahrda Zars zekojis incognito. Peters Leelais tadehļ atřinis par labaku,

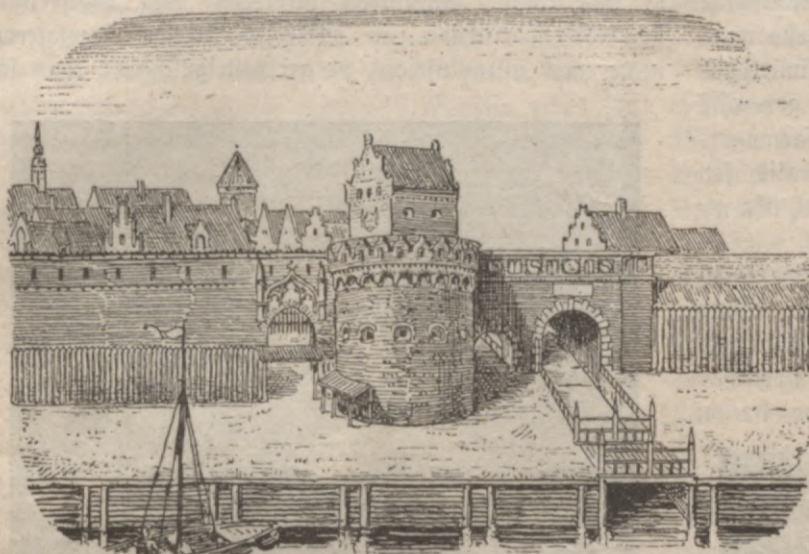

Johannis Reinholds ņon Pařfuls

Ćlaitees, tomehr ņchweizeetis L e f o r t s, kreewu ņuhtneezibas wadoniš wina apmeerinajis un ņawā ņpoščā eiropesčhu uš- walkā tuwojees enturneekeem un ņolijis teem par aħtru pař- zelsčanu bagatigu atliħdšibu ņu gaħjis weens, diwi, trihs. Kad Zars, iřtaħpjot no praħmja, wezakajam enturneeķam gribejis ari no ņawas puřes eespeest kaħdus rubkus ņaujā, tas ihdřigi toš atraidjis, noruħdams: „Paturi ņawus paħris rubku, no t a h d a e s dseramnaudu nenemu!“ Peters nu noleħmis ņho ihgno wiħru pamatigi paħrsteigt, ap- metees wehļ uš ihu laiku kaiminu mahjās, kur, ņawā ņpoščā uniformā tehpees un ar ordeneem puščkojees, lizis atsauķt wina pee ņewis, te nahwigi paħrsteigtam augřřirdigi pee- dewis un lizis tam wehļ iřmaksat leelaku naudas ņumu.

Jau 1701. gadā, kameħr Karlis XII. atradās wehļ Ćursemē un uš Leetuwes un Polijas ņemes, grafs S c h e - r e m e t j e w s eelausjās Wiđsemē. Ušwaras gadijumā ņemei gan ihstenibā wajadseja peekriřt potu karalim Ćugustam Stiprajam, kurešč karu bija uřaħjis 1699. gadā, mehgi-

nadams Rīgu pahrsteigt. Kad tas neisbewās, wina kara spēhks 12. februārī 1700. gadā apmetās pee Olaines un 13. martā ar wiltu eenehma Dinamīndi. Pehz tam 1700. g. eekaroja romanu stilā zelto wezo Kokenesē pili, kuru 1701. gadā, atkaphjotees no Widsemes, lika ispostit ar pulwera minam. Tā ka kreewi nedomaja semē us ilgu

Bez-Rīgas apzētinājumi.

laiku palikt, tad wini ari neko netaupija, aplawa weselus garnisonus un aishweda weselu pilsehtu un zeemu eedshwotajus wangos. 2. junijā 1702. Scheremetjews, kuresch pa tam bija pazelts par feldmarschalu fīnoja Zaram:

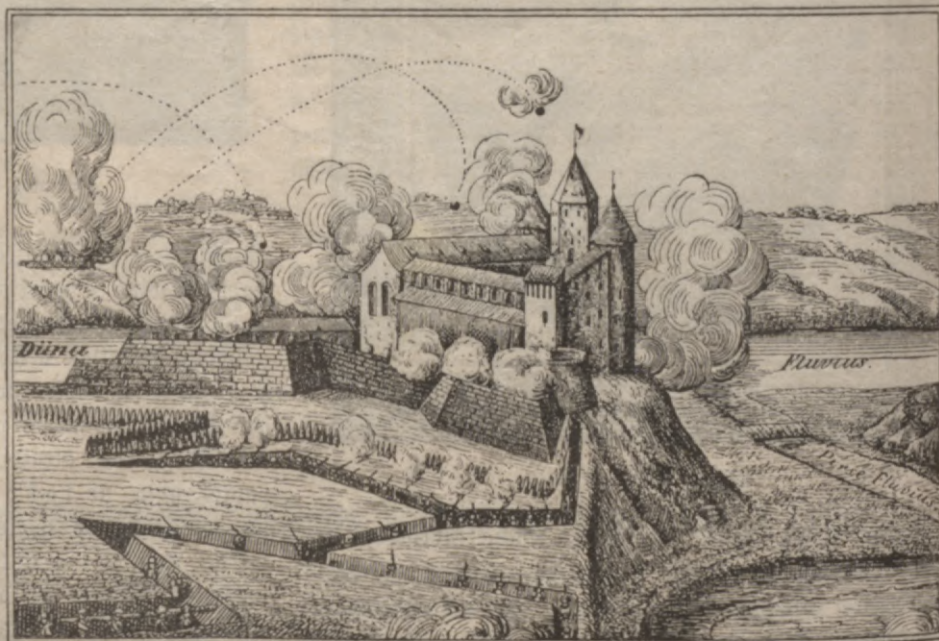
„Ešam sawangojuschi toti daudš lopu un igaunu, gowis war tagad dabut par 3 altinam (pehz tagadejās naudas wehrtibas 40—50 kap.), aitas par 2 djengam... Wišs ispostits, wifas pilis nodedsinatas. Nekas wairs nestahw tur bijis, isnemot Pernawu un Reweli un šchur tur kahdu muischu pee juhemalas. Pilsehtas un zitas weetas atronas wehl tikai us kartes.

1704. g. padewās Terbata, kura bij gandrihs tulscha no eedshwotajiem un kuru dubščigi aishwotajiem palkawneeks Stite un wirsneeki Tiesenhausens un Taube. Tani pašā gadā augusta mehnesī tika eenemta un ispostita Narwa. Celas bija pahrklahtas ar nogalinateem.

Rīgas aplentščana sahtās tikai 14. novembrī 1709. gadā un ilga pilnus astonus mehneschus. Peters Leelais no Petera flanstes, tā tika pahrkrustīta agratā Kobronslants, eeschahwa personīgi trihs pirmās bumbas

schini „nolahdetā pilsehtā“, turai Deews zaur wīnu nolehmis atmakfat. Kwehloschas lobes un meeseru bumbas 200—300 mahzinas smagumā lija pilsehtā, kuru aishwotajiem ar pilsoniem generalgubernators Niels Strömbergs un wizegubernators Klobts fon Zūrgenburgs, lihš kamehr bija isščhauta pehdejā lode un noehstis pehdejais maises klaihs. Drihs ween nestaitamas mahjas atradās drupu laudšē un eedshwotajiem waje-dseja behgt pagrabos. 23. dezembrī ussprahga gaisā weens pulwera tornis ar 1200 muzam pulwera un granatu, kas blafus atronoscho zitadeli ispostīja, ka atlika tur wehl tikai diwas mahjas, un kahdi 800—1000 zilweki tika aprakti sem gruwelkeem, akmeņiem un dšelsu šchepelēm. Kad 1710. gadā usturas lihšeffi pawīsam sarahwās, generalgubernators apzētināja it wīsu rahti, lai isšpeestu no tās wajadšigos peegahdajumus. Tā ka tas nelo nepalibseja, tas lika pahrmeklet namus un pagrabus pehz labības, bet ari bes panahumu! Ploščjās pilsehtā sehgās, par wīšam leetam mehris. Pehz wirsmahzitaja Bartolomeja Deplina usšimejumeem, kuresch pats itkā zaur břiħnumeem iswesetojees, mehris usnahzis maja widū un ploščjees wisbištamat pehz aplentščanas. No tšchetrpadsmit mahzitajiem wehl tikai diwi palikuschi pee dšihwības.

Jau 12. junijā generalgubernators šaizinaja pili muischneekus un pilsonus, lai apšpreeštos par Scheremetjewa usaižinajumu padotees. Ar nospeedochu balsu wai-

Kokenesē apščhaudivščana 1700. g.

rafumu atmēta wina peedahwajumus, kam sefoja desmit deenu ilga nīkna apščhaudivščana. Tā ari lausa pretestību. Pehz neilgām šarunam tad 4. julijā 1710. gadā Scheremetjews Zarawahrdā paratšija padoschanās lihguni.

Rīga tā tā wairis ilgi nebuhtu spehjuše turetees, bet kreeweem bija loti no swara winas labprahtigā padošchanās, tadeht ka seme wehl no Danijas un Saksijas Polijas nebija atsihta par Kreewijas peederumu. 30. septembrī 1710. g. peenahza Keisara apstiprinajums lihds ar Petera Leelā schehlastibas grahmatu, kurā tika atsihtas wezās muischneeku un pilsonu, tāpat ari luteranu garidsneezibas teešibas. Keisars tā jaunais semes waldneeks eeradās Rīgā tikai 1711. g. Bet tikai wehl 30. augustā 1721. gadā, trihs gadus pehz tam, kad duhschigais sweedru karalis bija kritis pee norwegu zeetofschna muhreem, un kreeweem naidigā Anglija bija wetti ismehginajusēs fatuhdit pret wineem pruschus un austreeschus, eekarotā seme Niesstadtes meera lihgumā tika atsihta par Kreewijas peederumu.

Drihs pehz Rīgas trischanas 29. sept. 1710. gadā padewās ari Rewele un Igaunija. Rewelē no 4000 leelā garnisona bija atlizis wehl tikai 400 — tā tad desmitā data! Teem atahwa aishraukt us Sweedriju.

Widsemes un Igaunijas peeweenofschana pee Kreewijas, saprotams, bija preeksch pehdejās no leela swara, jo nu bija swabads zelsch us juhru un Wakar-Eiropu. Ar genialu skatu leelakais Kreewijas Waldneeks bija redsejis, kas

Kreewijai wjadfigs. No ta laika latweeschu liktenis bijis neschirami faistits ar kreewu tautas likteni. Peters Leelais ar dselsu grihu un apbrihnojamu genialitati darija Kreewiju leelu un warenu un tai isjirta logu us Eiropu, kuras kulturā tas eeraudsija idealu, pehz kura Kreewijai jazenšchas. Kaut tad nu ar' genialakā kreewu Waldneeka

Narwas apschaudischna 1704. g.

Petera Leelā gars allasch dšhwotu Kreewijas Waldneeks! Kultura, tā Petera Leelā laikos, tā ari tagad mums ir wjadfiga. Kultura un brihwa kulturela attihstiba. Peteris Leelais preeksch winas us Eiropu isjirta logu. Schis logs tad ar' lai muhscham neaifschegtos. Kulturā ir wara. Un ikweenam lai zelsch us kulturu ir brihws un peceetams!

Strahdneeku likumi un to attihstiba Wakar-Eiropas walsis.

Adwotata J. Waloscha.

III.

Gewehrojami noteikumi par fabriku inspekziju (usraudsihu).

Tā tā 1891. gada likums attezas ne tik ween us fabrikam, bet us wisām ruhpnenezibas eestahdem, tad fabriku inspekziju pahrwehrtā par ruhpnenezibas inspekziju. Inspektoru skaits no 23 paleelinats lihds 200, tā ka to wisā Wahzijā pahri par 300. Teem jabuht sinatniski un tehnikiski isglhtoteem. Kalnrattuwēs sawi inspektori. Daschās Wahzijas pilsehtinās seeweetes par inspektoreem.

1883. gadā Wahzijā isnahza likums par strahdneeku obligatorisku apdroščinaščanu flimibas gadijumos (Anglijā schi leeta atrodas pilnigi daschadu arodneezistu beedribu rokās), kuresch schimbrihscham usstatams par wislabato no pastahwofschem likumeem Eiropas walsis.

Schim likumam desmit gadu laikā feloja wefela rinda zitu likumu, kuri isplatija apdroščinaščanu ari us ziteem gadijumeem un mainija daschus likuma noteikumus.

1892. g., kad likums bija pastahwejis pilnus 9 gadus, waldiba nolehma likumu statit zauri un schā darba rezultats bija jauni noteikumi. Ari 1900 gada likumā tapa eewesti daschi pahrgrosijumi, bet tee no masata swara.

Pehz 1892. g. noteikumeem likums par strahdneeku apdroščinaščanu flimibas gadijumos isschkir trihs kategorijas strahdneeku. Pee pirmās schkiras peeder strahdneeki, preeksch kureem apdroščinaščana ir obligatoriska, pee otrās tahdi strahdneeki, preeksch kureem apdroščinaščana obligatoriska tikai tanī gadījumā, ja to nolemj pee Wahzijas peederoscha walsis, waj pat tikai komunās (pilsehtas waj lauku) paschwaldiba, pehdigi, pee treschās — tee strahdneeki, preeksch kureem apdroščinaščana naw obligatoriska, bet kuri war

eestahtees weenā waj otrā apdrošinaschanas kafē, ja pašči to wehšas.

Pee pirmās kategorijas peefšaititi wiš algas strahdneeki un kalpotaji, kurei dabūn masaf par 2000 markam (ap 950 rbf) gadā un nodarbojas ruhpnēezibas eestahdēs, kurās ušstahditi twaika katli waj mehaniski motori. Tahkat pee šchās kategorijas peefšaititi amatneeku sekki un mahžekki un wiš tirdsnēezibas weikalu kalpotaji, ja wini neišleeto teem tirdsnēezibas uštawā peefšchirtu teešibu, šanemt šlimibas gadijumā no šaimneeka 6 nedēšas pabalstu. No obligatoriskas apdrošinaschanas atšwabinati apteešneeki, inšeneeri, tehniki, meistari, komiji, tanī gadijumā, ja winu gada alga leelata par 555 markam (ap 270 rbf.). No apdrošinaschanas atšwabinati ari tee, kurei atrodas walšs waj komunas deenestā un šlimibas gadijumā šanem no tām pabalstu, tā ari strahdneeki, kureem naw noteiktas nodarbošchanās.

Uš laukšaimnēezibas strahdneekem pehž 1883. g. likuma obligatoriska apdrošinaschana nešihmejas. Bet šchis strahdneeku šchēšras pilniga išflehgšchana no apdrošinaschanas nepastahweja ilgi. Apdrošinaschanas wajadšiba išrahdižās par tit leelu, tā, nekātotees uš pretestibu no agrareešchu pufes, walvida eelaidās kompromišā ar reichštaga wairakumu, kurešch prašija muišchu ihpašchneeku priwiližetā stahwokka atželšchanu.

Kompromiša panahkums bija tas, tā laukštrahdneeku apdrošinaschanu šlimibas gadijumos nenoteiza par obligatorisku preešch wišas Wahžijas, bet dewa teešibu katrai no Wahžijas walstim un atšewišchām komunam išdot noteikumus par laukštrahdneeku obligatorisku apdrošinaschanu lihds ar ruhpnēezibas strahdneekem. Tai pašchā 1886. g., tad išanža šchis likums, no Wahžijas walstim eeweda obligatorisku laukštrahdneeku apdrošinaschanu Salsija, Badenē un Hesen-Darmstadtē.

Bes laukštrahdneekem uš atšewišchku walšiju un komunu noteikumu, waj pat weentahrschi uš walšis kanžlera rihtojuma pamata obligatoriski jaapdrošchina wiš, kas strahdā tahdos walšis ušnehmumus, kuri nepeeder pee pirmās kategorijas. Tahkat komunam peefšchirta teešiba išdot noteikumus par daščadu zitu šchkiru strahdneeku obligatorisku apdrošinaschanu. Uš šaimneeku preešchlikuma atšwabina no apdrošinaschanas tos priwatu ušnehmumu strahdneekus, kureem teešiba, šanemt 13 nedēšas no šaweem šaimneekem pabalstu, kurešch naw masafs par pabalstu, tahdu iššneeds apdrošinaschanas kafes.

Katram strahdneekam jaestahjas tahdā no apdrošinaschanas kafem, kuru tas pats war išwehletees.

Kad eeweda obligatorisku apdrošinaschanu no walšis pufes, deesgan eewehrojams šlāits strahdneeku bija jau apdrošinajuschees priwatās un komunu kafes. Gewedot obligatorisku apdrošinaschanu, walštij nebija nekahda eemesla išnihžinat jau pastahwoschās kafes, ja to darbiba šastaneja ar likuma noteikumeem un tās dewa šaweem beedreem tos pašchus labumus, tā jaundibinamās walšis kafes. Lai strahdneeku apdrošinaschana buhtu wišpahreja, peetika, ja walšis no strahdneeka pagehreja, lai wišch katrā

šinā peederetu pee weenas waj otras kafes. Lai gan priwatās kafes strahdneekem weeneem pašchem nahžās šamafat wišu apdrošinaschanas premiju, bet jaundibinatās kafes pehž likuma $\frac{1}{3}$ premijas mafšaja šaimneeki, tomehr ari pehž obligatoriskas apdrošinaschanas eeweschanas, strahdneeki labprahtigi eestahjās priwatās kafes, jo šche wini pašchi bija pilnigi šaimneeki, kamehr žitās kafes winu rihžiba bija aprobeschota. Tikai pehž 1892. g. likuma išdoschanas, kurešch stipri eerobeschoja šcho kasu darbibu, peemehram, noleedsa besmafšas ahrsta palihdšibas weetā iššneegt naudas pabalstu, beedru šlāits šchajās kafes pamafšajās.

Bes priwatām kafem Wahžijā tagad pastahw wehl šechu zitu daščadu tipu apdrošinaschanas kafes šlimibas gadijumos. Wišleelakā nošihme ir weetejām kafem (Ortskrantkassen), kuras wišwairaf išplatitas un kurām wišwairaf beedru. Ja komuna naw leela un algas strahdneeku, kurei obligatoriski jaapdrošchina, tajā naw wairaf par 100 žilwekem, tad nodibina weenu kaš preešch wišchem strahdneekem. Leelatās pilšehtās tahdās kafes apweenojās weena aroda strahdneeki. Weetejo kasu štatutus išstrahdā komunu walde, pee kam pee apšpreešchanas peelaišch ari preešchstahwjuš no eeinteresētām šchkiram. Štatutus apšstiprina administrāzija. Apdrošinaschanas premijas kafes šamafšā strahdneeki un darba deweji, pirmee — $\frac{2}{3}$, pehdejee — $\frac{1}{3}$. Kafes waldi išwehl pilna šapulze, pee kam waldes ložekku no darba dewejeem waj to preešchstahwjeem nedrihšt buht wairaf par $\frac{1}{3}$.

Otro weetu pee beedru šlāita eenem fabriku šlimniju kafes. Pee fabrikas šlimnijas kafes dibinaschanas komuna war peespeest iškattru ušnehmeju, ja wina šaimnēezibā strahdā wairaf par 50 žilwekem. Bes tam komuna war peespeest ušnehmeju pee kafes dibinaschanas ari tanī gadijumā, ja ušnehmumā strahdā masaf par 50 žilwekem, bet darbi tanī šaititi ar beeschu šastimschanu. Kafes štatutus apšstiprina pats darba ušnehmejs, bet pee to apšpreešchanas peelaišch ari strahdneekus. Ušnehmeji war paturet šew waj šawam weetneekam preešchsehdetaja weetu fabrikas kafē, bet par to teem ari jausnemas wiš išdewumi par kafes pahrwaldišchanu. Ari žiti peenahkumi ušnehmejeem fabriku kafes leelaki nekā weetejās. Gadijumā, ja aptruhktu naudas preešch pabalsta iššneegšchanas beedreem no likuma noteiktā masakā apmehrā, šchi šuma japapildina ušnehmejam. Žitadi šawā eekšchējā eerihžibā fabriku kafes pilnigi lihdsigās weetejām.

Tapat tā fabriku kafes eerihkotās ari buhwstrahdneeku kafes. Bes tam pastahw wehl kalnu strahdneeku un amatneeku kafes, kuras bija nodibinajuschās jau pirms obligatoriskas strahdneeku apdrošinaschanas eeweschanas un pehž tam tika peeweenotās wišpahrigai apdrošinaschanas šistemai.

Weidsot, ja strahdneeki, kuri pehž likuma jaapdrošchina, pehž šawas nodarbošchanās newar titi peefšaititi neweenai no tām kafem, preešch teem nodibina ihpašchu kaš, kuras pahrwaldišchana atrodas komunas waldes rotās. Šchahdu kasu šlāits ir eewehrojami masafs nekā fabriku un weetejo kasu.

Wišām šchām kafem jaišneeds fašlimuſcheem beedreem pehž eephejas peeteekofchs pabalsts, wišmaš 13 nedeku laikā Schis pabalsts daſchada tipa kafēs daſchads. Wišmafaš eemafas un ari pabalsts wišmafaš ir komunu kafēs. Apdroſchinaſchanaš premija tajās ištaiſa zaurmehrā $1\frac{1}{2}\%$ no deenas algadscha algas, pee kam $\frac{1}{3}$ jamakſā ſtrahdneekem un $\frac{2}{3}$ darba dewejeem. Wajadſibas gadijumos eemafu war paaugſtinat lihds 2% , bet ne augſtaf. Pabalſtu, tāpat kā eemafu, aprehkina ne pehž teefchaš algas, bet pehž algadscha zaurmehra algas, pee kam paraſti wefeluš 10 gaduš uš preekſchu. Pabalsts beedreem paſtahw no ahrſta palihdſibas, ſahlem, kā ari naudaš pabalſta, ja ſlimiba neatkauj ſtrahdat. Naudaš pabalsts komunu kafēs nedrihſt buht leelakš par $\frac{1}{2}$ no algadscha zaurmehra deenas algas, kaš eewehrojot algadſchu ſemo deenaš algu un taš fittiwu aprehkinu, ir ſtipri nepeeteekofchs. Auſtrum-Wahjijā taš ištaiſa titai ap 50—60 pſeninu (25—30 kap.) deenā, bet Wakar-Wahjijā un leelataš pilſehtāš 1 marſu 50 pſ. lihds 1 m. 80 pſ. (72—87 kap.) deenā. Behru pabalſtu komunu kafēs neišneeds, tāpat ari dſemdetajaš no ſchām kafem nedabū pabalſta.

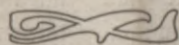
Eewehrojami leelaku pabalſtu ſneeds zitaš kafēs. Wiſaš taš dod pabalſtu ſaweem beedreem ne titai ſlimibaš gadijumos, bet ari behru pabalſtu, 20 deenu algas apmehrā, kā ari pabalſtu dſemdetajam 4 nedekas pehž dſemdeſchanaš. Pee pabalſtu un eemafu noteiſchanaš wišām ſchām kafem peefſkirta daudž leelaka brihwiba, nekā komunu kafem. Paraſti augſtaſkaš eemafu apmehrš ir 3% , pee kam diwaš daſaš jamakſā ſtrahdneekem un weena daſa darba dewejeem. Sewiſchtoš gadijumos, ja ſtrahdneeki un darba deweji weenojaš, eemafas war paaugſtinat lihds $4\frac{1}{2}\%$. Pee tam eemafas un pabalſtu neaprehkina pehž fittiwāš zaurmehra algas, bet pehž pateefas ta aroda zaurmehra algas, ar kaſhdu ſtrahdneekš nodarbojaš. Aiš ſcha eemeſta lai gan ari wiſaš ſchāš zitaš kafēs iſšneeds kā pabalſtu titai puſt no darba algas, pabalsts pateefibā iſnabh eeweh-

rojami leelakš. Beš tam ſchām kafem dota teeſiba ſewiſchtoš gadijumos pabalſtu paleelinat lihds $\frac{3}{4}$ darba algas, pee kam to war iſšneegt ari ilgaš par 13 nedekam, daſchoš gadijumos pat wefelu gadu. Tāpat ari dſemdetajam atkautš iſšneegt pabalſtu ne titai 4, bet ari 6 nedekas.

Lai gan pabalsts, kuru ſneeds ſchahdaš apdroſchinaſchanaš kafēs, naw leelš un Auſtrum-Wruſſijaš kafēs pat nepeeteekofchs, tomehr tān nenoleedſama noſihme preekſch ſtrahdneekem un wiſaš ſabeedribaš.

Tur, kur naw ſtrahdneeku apdroſchinaſchanaš, weenigaiš ſtrahdneeka glabbiniſch, ſlimibaš gadijumā ir ſabeedribaš un priwatu perſonu labdariba. Apdroſchinaſchanaš labumi paſtahw ne tiš ween eekſch tam, ka ſchahdā zekā ſtrahdneekš dabū daudž leelaku pabalſtu, bet ari eekſch tam, ka ſtrahdneekš uſſkata to par ſawu teeſibu un taš naw nekāš paſeminofchs ne preekſch nehmeja, ne preekſch deweja. Wehl jo leelata noſihme ir apdroſchinaſchanaš aiſſargu rakſtural. Ta paſargā ſtrahdneeku no ta, ka wiſch nepahrwehſchāš par nabagu, jo uš ſabeedribaš palihdſibu ſtrahdneekš war zeret titai tad, kad taš jau krittis nabadſibā.

Weena no wahjakām weetam Wahjijaš likumoš par ſtrahdneeku apdroſchinaſchanaš ſlimibaš gadijumos ir jautajumoš par ſtrahdneeku ſtahwokli darba truhtuma gadijumā. Par ſtrahdneeku kaſē makſā wina ſaimneekš, kurſch taš eemafas atrehkina no ſtrahdneeka algas. Kamehr ſtrahdneekam darbš, wina ſtahwokliš ſlimibaš gadijumā nodroſchinatš. Lihds to darba aptruhtſt un lihds ar to ari lihds dſektu turpinat eemafas, ſtrahdneekš ari ſaudē teeſibu ſanemt ſlimibaš gadijumā pabalſtu. Scho robu daudž maš papildina likuma noteikumoš, ka ſtrahdneekam paleek teeſiba, ſanemt pabalſtu no kafēs, ja taš fašlimſt 3 nedekas pehž tam, kad pahtrauziš makſaſchanaš. Makſat bešdarba laikā pilnu apdroſchinaſchanaš premiju par ſewi un darba deweju, neweenam ſtrahdneekam gandrihš nekad naw eephejamaš. Tāpehž kā weenigo iſeju daſchi eekſtata ihpaſchu ſtrahdneeku apdroſchinaſchanaš pret darba truhtumu.

Gesta Berlings.

Selmas Lagerlöf romans.

(Turpinajums.)

Sadomā gan, ka weenam no tašdeem wafareem wajaſeja buht bijuſcham ari tam, kurā Gesta atbrauza uš Munkerndi, uš ſchini ſtahjā tiš maš aiſkerto godajamā teefneſcha klufo un meermihligo mahjotli, kurā wiſch ſaſtitāš ar Broješ mahjitaju.

Mahjitajš, titko eeraudſijis, ſehdinaja winu pee kla-weerem.

„Mahž, uſſpehlē, Gesta Berling,“ wiſch teiza. „Te tu nodereſi wišwairaf.“ — Un tad wiſch ſpehleja; un titko wiſch bija brihtinu muſizejiš, jau neweenš waitš newareja noſehdet uš weetaš. Sirmajeem prahtigajeem fungeem un damam bija jazekāš kaſjāš un jadejo. Wiſi

lozekli kuteja no dſihweš preeka, tā ka newareja palitt ſehdot, un tee lehza un greeſāš pa ſahli un, kad Gesta uſſita beidſot weenu no leelā dſehraja Belmana dſeeſmam, tee ſahla dſeedat lihds un mahjitaja kundſe, lai gan reſna un weza, peenehma ſwahrtuš augſtaf, lehſaja un wirpufoja rinki kā diwdeſmit gadu meitſcha, dſeedadama ar aiſſma-luſchu haſſi un nepareiſu ritmu:

„Gurrā! Wej dejo Ulle,

Kā ſpižēš tehrpta rulle!

Sib kaſjin baltā, ai, kaſjin baltā,

Un ſwezēš — lampāš dreb ſahle ſalta!“

Mahjitajš un wiſi pahrejee ſmejaš no firbš:

„Ja, tas neleetis pee klaweerem, tas prot firmgalwjuš sagekot!“ — —

Bet nu Gesta Berlings fehsch Etebi sahlē klusu un fehrigs un wolti klaušas Musikas kundses publēš, winu usjaurinat. Warbuht wistihkamal winsch buhtu tagad fehdejis weens kaut kur, bet winam tatschu wezo fungu labad bija jaklausas. Winsch koti labi reds, zif tas kerās wineem pee firds, ka winsch newar wairs preezatees: tad wineem naw wairs nekahda gandarijuma, buht Etebi par kungeem. Un winam leekas, ka winsch mana tos kluwuschus peepešchi wezus.

Un taisni musikas wisstaištakajā weetā winsch saht raudat. Wiša dšihwe winam isleekas til sehra! Winsch eespeesch seju rotās un ašaras tam speesčas zaur pirksteem. Kawaleeri isbihstas un aplust, jo tee juht, ka schis naw wis weeglas, dšeedinoschās raudas, kuras parasti laba musika spehji iswikinat; — winsch raud pilns ismifuma. Apmulsfuschi, wini noleek instrumentus pee malas.

Te Musikas kundse eedwesch teem, ka wajadsetu pamehginat ar kaut ko jautru, un patrons Julijs, panehmis sawu gitari, eesahf dšeedat weenu no sawām jautrajām dšihru dšeeefmam. Gihmi schnaibidams winsch fehmojas pakal te gowij, te aitai.

Bet ta no Musikas kundses bija koti slihta eedoma. Gesta peepešchi usft ar duhri us galda, tā ka Julijs sabijees saraujas; un tad Gesta isteiz beedreem sawas domas:

„Kaut ari es esmu tikai istumts ubags, kusch us semes wehl dšihwo tikai talab, lai nestu few lihds nelaimi,“ winsch saka, „tad tomehr jums, kawaleereem, gan newajadsetu ar manām zeeschanam dšihf jokus. Ziti, kreetnaki wihri, no tahda darba kaunetos un pasargatos.“

Winsch ir netaisns. Winsch pats to labi šin, bet nespehji sawalditees. Un tad winsch paleek klusu un nokauneees fehschot. Ari pahrejee zeesch klusu. Wini ir dšiki aisslahrti, bet ko te palihdsetu, luhkot aisslahwetees? Pat mihlā Musika, kura Gestu Berlingu tā mihlē, jau gandrihš gatawa pamest wišas zeribas, kad peepešchi tai eekriht prahtā, ka stary kawaleereem tai ir wehl weens warens karotajs, kuru uswaret ir gruhti.

Tas ir wezais Lewenbergš, kam lihgawa nosuduse mahlainajā dšelmē un kusch tagad ir Gestas Berlinga wehrš wairat nekā jebkusch zits no kawaleereem. Winsch klufitem peewelkas pee klaweerem, bailigi apeet tam aplahrt, wahrigi aptausta un pahrwelk ar mihlstu rotu pahrtauštineem.

Kawaleeru namā Lewenbergam ir leels koka galds, us kura winsch ir ustrahsojis taustinaus un usstahdijis noschu pulti, un pee kura winsch fehsch stundam ilgi nodarbodamees ar mehmu musiku. Tur winsch wingrinās daschados panehmeenos un spehlē sawu Bethowenu. Musika ir arween bijuse winam fewiškfi labwehlīga un peeschihrusē tam leelu weiklibu sawa deewinatā meistara pasihšchanā un atdšihwinaschanā.

Bet pee ihsta, flanoscha instrumenta fehstees wezajam wihram nekad naw bijis wajadšigās duhščas. No kla-

weerem winam ir breešmigi bail. Winas to wilina, bet zaur to tikai wehl jo wairat atbaida no feris. Tās isleekas winam tā kahda swehta relikwija un winsch nekad naw eedroschinajees winām peedurtees. Jau auzi tam peeleekot winsch dšird, ka tajās atskan leelā meistara darbi, atdšihwojuschees un atmoduschees. Ja — klaweeres ir tikai ihstais altaris, us kura Musikai jaseedo, pee kura ta japeeluhdš. Bet winsch wehl nekad naw klaweeru spehlejis, jo pats nekad naw bijis til bagats, few tahdas eegahdatees, un spehlet us schim — winam nekad naw bijis spehla. Turklahst ari majoreene nekad naw labprahst wehlejusēs tās preeksch Lewenberga atfleht. —

Winsch gan ir dširdejis plinskškinam us tam polkas, walzerus un Belmana meldijas; bet ar tahdām nedišchām leetam tatschu newareja isdabut no tam zitu, ka ween neskaidru fkanu; tā spehlejot winas wareja tikai waimanat. Ne, weenigi pee Bethowena winas buhtu spehjiigas pahrdit sawu ihsto, gaischo un swehtšwinigo balš.

Tagad winam eenahf prahtā, ka warbuht nu esot pee-nahkuse schi Bethowena un wina reise. Winsch grih sawem duhšchu, aisslahrt scho swehtumu un eepreezinat sawu jauno fungu un pawehlneeku ar klaweeres šnaustoschajām daitajām balšim.

Winsch peešehstas un saht spehlet, — nedroschi, melledams. Šstausstas zaur pahris taktim, luhko atrast pareiso fkanu, sawelk peeri krotās, eesahf no jauna — un tad peepešchi aisslahj seju plaukstam un saht ruhgti raudat.

Ja, mihlā Musika, — gruhti winam to panešt! Schis swehtums jau naw nekahds swehtums — tajā neatrodas neweenas gaischas, skaidras fkanas, neweena sapna, neweena warena pehrtona, neweena aukas brahseena. Neta winā naw atlizis no wisām besgaligajām faskanam, kuras pluhda reis paradises dahrsos: tās ir wezas, klaudsošās klaweeres un wairat nekās.

Bet te Musikas kundse dod gudrajam palkawneekam mahjeenu. Winsch panem lihds Mysteri. Tad tee aiseet us kawaleeru namu un atnes Lewenberga galdu ar krahsotajeem kaulineem.

„Te, Lewenberg,“ saka Berenkreizs, kad tee atgreesuschees atpatak! „Te buhs t a w a s klaweeres; usspehlē Gestam us tam kaut ko.“

Lewenberga ašaras noschuhsti, winsch sehstas klahst, spehlē us tā sawam jaunajam, nostumuschajam draugam Bethowenu. Tagad tatschu winam jakluhst jautram!

Wezā wihra galwā atskan wisburwigatās fkanas. Winsch newar netizet, ka Gesta dšird, zif winsch schowakar labi spehlē. Tagad wišas gruhtibas tam isdodas pahrwaret til weegli itkā to nemas nebuhtu. Wišus atordus un trillerus winsch ispilda bes aiskerschanās, bes puhlem — winam gribetos, kaut pats Bethowens dširdetu, tā winsch spehlē.

Jo ilgak winsch spehlē, jo leelaks aug wina apgarojums. Katru šteenu winsch dšird atskanam ar ne schis semes warenibu.

„Sahpe, sahpe,“ winsch spehlē, „kadeht lai es tewis nemihletu? Waj tadeht, ka tew ir aukstas luhpas un waigi

bahli kà drehbe? Seb ka tawi aptampeeni flahpè un flateeni pahrwehrsč afmeni?

„Sahpe, sahpe, tu eš weena no tam lepnajam, fkaistajam seewectem, kuru mihlestiba gruhti eeguhstama, bet dedfina spehzigal nekà jebkura zita. Tu istumtā! Es peespeedu tewi pee firds un mihleju. Es tewi glahstiju un loloju, kamehr aufstums no taweem lozekteem issuda un tawa mihlestiba peepildija mani ar swehtlaimibu.

„Ai, kà es esmu zeetis! Ai, kà es ilgojos, kad bija pasaudejis to, kuru mihleju pirmo! Wišs mani bija tumšča nakts, wišs ap mani bija ehna. Es guleju šalimis luhgsčhanā, ilgā un neustflaustā luhgsčhanā jo debess manām nebeidsamajam gaidam bija aisdaritas un neweens labais gars nenahza no swaigsčnotās welwes mani meerinat.

„Bet manas ilgas pahrrahwa plihwojosčo aistaru. Tur nahzi tu man preti, slihdedama pa mehnes staru wišosču tiltu. Tu biji paščā gaismas audumā, mana mihtatā, un smaidsčham luhpam. Tew apfahrt lidinajās jautri geniji, rošču wainageem galwā, spehledami zihares un sleites. Kas par swehtlaimi bija, winus redset! —

„Bet tu nosudi, nosudi! Un preešč maneem sofeem, kad gribeju tew fetot, nebij wairs neweena tilta, neweena mehnessstara, — es guleju semē, bes spahrneem, faistits pihsčtos. Manas waimanas bij kà trala swehra gaudas, kà pehrfona ruhzeeni. Es gribeju mest sibenī par suhtni pee tewim un nolahdeju semi ar wišam pukem un sakumeem. Kaut ugunis winus isnihzinatu un zilweze mehri isdeldetos! Es aizinaju nahwi ar wišem besdibeneem, lai nahk man pakaf. Man bij jatiz, ka elles mokam muhsčigajās ugunis wajaga buht swehtlaimibai, šalibdsinot ar manu sčejeenes nepanesamo postu. —

„Sahpe, sahpe, ščajā brihdi tu kkuwi mana draudfene! Kadeht lai es tewis nemihletu tāpat, kà mihl lepnās, stingrās seewas, kuru mihlestiba gruhti eekarojama, bet wehl dedfina stiprat nekà wišas zitas?“

Tā mustizeja nabaga mistikis pee sawa galda, starodams no šajuhšmas, brihnisčkām štanam wirpukojot tam galwā un stingri pahrlėezinats, ka ari Gestam wajaga winu dširdet un atrašt apmeerinajumu.

Gesta sehdeja un flatijs winā. Wispirms winsč bija usbudinats par ščo jauno komediju, bet pamasam kkuwa laipnaks un šiltaks. Wezais Lewenbergs, sawu Bethowenu baudidams, tomehr bija pateest nepahrspehšams usbruješ. Un Gestam eenahza prahtā, ka ari ščis zilweks, kuresč tagad tik mihtš un besruhpišs, ir bijis reis ščšnauhts zeesčhanās, ka ari tam reis ir suduse mihtotā lihgawa . . . Un tagad tas sehdeja šajuhšminats pee koka

galдина! Tā tad tik mas bija wajadsišs, lai zilweks waretu buht laimigs!

Winsč jutās pašemots.

Gesta, winsč teiza patš few, — waj tew naw spehla wairs pajeestees un zeest? Tew, kas wišu muhsču eš nabadsibā ruhdišes; tew, kas katru koku mesčā, katru pašalnau laukā eš dširdējis sludinot pazeetibu; tew, kas eš usaudšis semē, kur seema bahrga us ihšās wafaras rehšina? Waj gan tu isturibas mahkstu buhtu pawišam aismiršis?

Ai, Gesta, wišram wajaga wišu, to dšihwe sneeds, pa-

Petera Leelā peemineklis Rīgā.

nest ar drošču firdi un smaidu us luhpam, — zitadi winsč naw nekahds wihrs. Lai tew ari truhkst ka truhdams. — Un, ja tu mihtako eš pasaudejis, tad lai firdsapšina tawu dwehseli dedfina un ploša, bet parahdees kà wihrs, kà ihšis wermeetis! Peespeed sawas azis špulgot preečā un isturees pret draageem miški un jautri.

Zeeta ir dšihwe un zeeta ir daba. Bet abas tās rada ari drošmi un preeku, kà pretšwaru sawai nesčehšibai, jo zitadi neweens nespehtu to panest.

Drofme un preeks! Waj ſchee abi naw augstakee un pirmee no dſihweſ uſdewumeem? Tu nekad wehl lihds ſchim neeft toſ aiſleedſis un nedrihſti to darit ari tagad.

Waj gan tu eſt neezigats par Lewenbergu, kureſch ſehſch pee ſawam klaweerem? Par pahrejeem kawaleereem, — ſcheem duhſchigajeem, beſruhpijajeem, muhſcham jaunajeem? Tu taſ ſini, ka ari wineem neweenam naw ſchi dſeesma aiſgahjuſe ſezen.

Geſta paſſataſ uſ wineem un redſ, ka tee ſehſch wiſt gluſchi meerigi un nopeetni un klaufas muſiki, kuru neweens newar dſirdet.

Beepeschi ſpirgti ſmeekli iſtrauzē Lewenbergu no ſapneem, un winſch, pazehliſ rokaſ no kraſhotajam taſtem, preeziſ klaufas. — Geſtaſ Berlinga ſmeekli, tahdi paſchi ka ſenaf, laipni, tit ſirniſi, kutinoſchi. Un wezajam wiſtram tee iſſlikaſ par wiſdaitako muſiku, kaſdu taſ jel kaſ ſawā laika dſirdejiſ.

„Eſ jau ſinaju, ka Bethowens tew palihdſēs, Geſta,“ winſch iſſauzās. „Nu tu eſt atkal iſahrſtets!“

Tā labā Muſikaſ kundſe iſdſeedeja Geſtu Berlingu no melancholijaſ.

Brobijas mahzitajs.

Groſſ, tu wiſſpehziſgais! Tu labi ſini, ka beepſchi no ahreeneſ war iſſtatiteeſ tā, itkā zilwekſ buhtu no tawaſ waraſ jau pilniſi atſwabinajeeſ. Wiſaſ maigāſ juhtaſ, kuraſ mehdi dwehſeleſ apweenot, rahdaſ wina kruhtis miruſchaſ, ahrprahtis iſſteepj naguſ, tvert nelaimigo aiſ ſtauſta . . . Bet — te tu eſt atkal klaht, dſihwibaſ paſargatajſ un uſturetajiſ, wiſā ſawā godibā, — un ſarukuſe ſirdſ atkal iſplautiſt un uſſeed, kā Deewa wiſhra ſiſliſ.

Neweeneſ neſpehji tā paſemoteeſ, kā Brobijas mahzitajiſ, neweeneſ newar ſawa kaunuma un neſchehliſbaſ deht atſchirteeſ un atrauteeſ no zilwekeem wairaf par winu; iſtabaſ winam ſtahw zauru ſeemu nekurinataſ, krehli tam nekrahſoti, apgehrbaſ winam weenāſ ſkrandāſ, bariba — ſauſa garoſa un, ja kaſdreij gadaſ parahditeeſ uſ wina ſleegſchna nabagam, tad winſch kluhſt traſ aiſ niſnuma; ſirgi mirſt badu; ſeenu pahrdod; gowiſ laiſa ſahli pa zelmalam no ſneega lauka un pluhta no ehku ſeenam ſuhnaſ; jau no leelzeſa war dſirdet, kā kuhti aitaſ blehji aiſ iſſalkuma; ſemneeki atſweeſch winam ehdeenu atleekaſ, kuraſ to ſuni wairſ negrib labpraht ehſt, un apgehrba gabaluſ, kuruſ neweeneſ ubagaſ wairſ nenem . . .

Roka tam arween iſſteepa, dahwanu luht, mugura ſaleekta, pateikteeſ. Winſch eet pee bagatajeem ubagot un truhziſgajeem aiſdod naudu par prozentem. Naudaſ gabalu eeraugot, winam ſirdſ kruhtis kwehlo aiſ nepazeetibaſ, kamehr dabu to ſawā ſeſchā. Wai! tam, kaſ neſpehji no teiktā laika winam aiſmaſſat, ko ir parada!

Apprezejaſ winſch wehlu un labaf buhtu bijis, ja to nebuhtu darijiſ pawifaſ. No pahrlleeziſgām moziſbam un pahruphleſchanaſ ſeewa nomira, meita tagad kalpo ſweſchoſ kaudiſ. Winſch patſ top wezſ, bet wezumſ tomehr neneſ winam nekahda meera, jo ſkopibaſ breeſmigaiſ ahrprahtſ neatſtahji wina ne uſ brihtinu.

Bet te kaſdu deenu, auguſta ſahtumā, Brobijas pee-kalnē uſ zela parahdaſ ſmaga tſchetrijuhgu kareete un brauz kalnup. Geſchā ſehſch weza, ſmalka kundſene; preeſchā kutfcheerſ un ſulainiſ, lihdiſi — iſtabmeita. Wina brauz pee Brobijas mahzitaja zeemā: jauna buhdama, ta ir bijuſe winā eemihlejuſeſ.

Winſch bija bijis winaſ tehwa gimenē par mahjſſkolotaju, tee bija weeneſ otru eemihlejuſchi, bet lepna ſamilija toſ iſſchſihruſe. Un nu wina brauz Brobijas kalnā, wehl reiſ pirmſ nahweſ paſſatiteeſ ſawā mihtakajā. Wiſſ, ko winai dſihwiba ſpehji dot, ir wairſ tikai ſchi atkalredſeſchanaſ ar jaunibaſ draugu.

Un maſā, ſmalka kundſene ſehſch kareetē un ſapno. Wina neredſ, ka ta brauz pa Brobijas zeku kalnā uſ maſu, nabadſigu mahzitaja muſchinu. Ne — wina atrodāſ zekā uſ wehfu, tumſchu lapeni tehwa pilſ partā, kur to gaida jaunſ un ſtalſ mihtakaiſ. Wina redſ to wehl tikpat jaunū kā toreij; winſch war mihtet, war ſkubſtit . . . Tagad, kur wina ſin, ka drihſ to atkalredſeſ, wina tehſ ahrkahrteji ſkaidri noſtahjaſ winai preeſch gara azim. Zit winſch ir ſkaiſtiſ! Kā winſch war ſuminat, kā winſch war kwehlot, kā winſch peepilda wiſu winaſ buhtni ar uguſneleſſemam! —

Tagad wina pati ir jau weza, dſeltani bahla, nowihtuſe. Winſch warbuht tāſ wairſ nemaſ nepaſihſ, ſeſchdeſmit gaduſ ſirngalweſ, kaſda wina nu jau pateeſſbā ir; bet wina jau nebrauz rahditeeſ, bet tikai redſet, — redſet ſawaſ jaunibaſ mihtoto, kuru laika ſobaſ atſtahjiſ neaiſſſahrto, kureſch wehl weenmehre ir tikpat jaunſ, ſkaiſtiſ un dedſiſg, kā toreij.

Wina brauz no tahdaſ tahleeneſ, ka par Brobijas mahzitaju ta naw dſirdejuſe ne maſakā neeka.

Kareete uſtrikſchſina augſtaſ un patlaban teem preeſchā atklahjaſ ſtaſ uſ mahzitaja muſichu kalna wirſotnē.

„Deewa Kunga ſchehſirdibaſ deht,“ eewaimanajaſ zelmalā kaſdaſ ubagaſ: „dodeet nabadſinam weenu ſchilina!“

Augſtā dama eedod winam ſudraba naudaſ gabalu un praſa, waj ta eſot Brobijas mahzitaja muſicha, kaſ ſche redſama.

Ubagaſ paluhtojaſ uſ to ar wiltigu, aſu ſtatu.

„Sa, ta ir mahzitaja muſicha.“ winſch ſaka. „Bet mahzitaja naw mahjaſ. Wiſſpahreji tur patlaban neweena naw mahjaſ.“

Maſā, ſmalka kundſene iſſkataſ peepeschi tahda, itkā taiſtiſtoſ giht. Wehſā lapene paſuhd, mihtakaiſ ir prom . . . Kā ari wina wareja zeret, pehji tſchetredſmit gadu ilgaſ gaidiſchanaſ, to wehl atraſt?

„Ko zeenigā kundſene mahzitaja muſichā wehletot?“

Zeenigā kundſene eſot atbraukuſe, apmeklet Brobijas mahzitaju. Senaf wina eſot to paſinuſe.

Tſchetredſmit gadu un tſchetredſmit juhdſchu bija atrauduſcheeſ wineem ſtarpā. Ar katru juhdiſi, ko wina no braukuſe, ari weeneſ gadaſ bij itkā noſkritiſ no plezeem, ar wiſu ſawu ſmagumu, ruhpeſ, atminam, — tā ka tagad pee mahzitaja muſichaſ, wina bij atkal kluwuſe par diuſdeſmit gadu jaunawu, beſ ruhpeſ un beſ atminam.

Ubags stahw un skatas uf winu un wina azis ta pahrs wehrschas te no diwdesmit gadu wezas par feschdesmit, te no feschdesmit atkal par diwdesmit . . .

Mahzitajs pawatarē pahrnahs,“ winsch fata. „Zeeniga kundfene wislabaki daritu, ja aibrauktu tagad uf Brobijas weefnizu un uibrauktu kalnā atkal pehz pusdeenās. Es sinu bes schaubischanās, ta schodeen pehz pusdeenās mahzitajs buhs mahjās.“

Azumirkli wehlat smagā kareete ar maso, nowihtuscho damu rit atpafak uf weefnizu, bet ubags stahw un luhkojas tai patak, drebedams pee wifas meefas. Winam leekas, ta winsch waretu krist zetos un skuhpstit kareetes ritenu atstahās pehdas.

Smalks, gludi noskuhwees, spodrsprahdsainām kurpem lahjās, ar sihda sekem un manschetem — tahds Brobijas mahzitajs tai paschā deenā ap pusdeenās laiku runā ar prahwesta kundsi Brokā.

„Smalka, augsta kundfene,“ winsch fata — „grafa meita. Kā juhs, prahwesta kundse, warat eedomatees, ta es, nabaga wihrs waretu eeluhgt to zeemā? Grihdas netihras, goda istaba pilnigi bes mehbelem, sahles greesti saki no pelejumeem un mislumā. — Palihdsat man, mihtā prahwesta kundse! Eedomajatees tikai, ta wina tatschu ir augstziltiga grafa meita!“

„Waj tad juhs newarat list winai pateikt, ta esat aischelofuschi, mahzitaja kungs?“

„Mihtā prahwesta kundse, wina ir nobraukuse tschetrdesmit juhdschu, lai dabutu redset mani, nabaga wihrū. Wina nesina, tā ar mani eet. Man naw gultas, ko tai peedahwat. Man naw, kur gulet pat tās deenestneekem.“

„Nu, tad kaujat, lai brauz atkal prom.“

„Mihtā, labā prahwesteen! Waj tad juhs nesaprotat, ko es domaju? Es labak atdodu wifu, kas man ir, wifu, ko ar uszihribu un puhlem esmu sakrahjis, nekā atkautu winai atkal aischelot, nesanehmis winas pee sewis zeemā. Winai bija diwdesmit gadu, kad es to pehdejo reis redseju un nu tas ir tschetrdesmit gadu atpafak, — apdomajat tatschu, prahwesta kundse! Palihdsat man, ta es waru winu usnemt! Schejeet nauda, ja nauda war lihdsat, bet nauda ween tatschu ari to nespehji!“

O, Gros, — seewas tewi miht. Winas spers labak fintu folu preeksch tewis, nekā weenu weenigu preeksch laut kuras zitas deewibas.

Prahwesta namā istabas tita istuschotas, kehkis un peeleeamais kambaris aplaupiti, sirgi sajuhgti orēs un wifis aischests uf mahzitaja muischu. Utgreesees no eeswehtamo jauneku mahzibas stundam, prahwestis wareja greestees tā wilzinsch pa tuschām istabam un welti skatitees kehki pehz ehdeena: ne pusdeenās, ne prahwesteenes, ne kalponu . . . Ko tur lai saku? Gros bij tā gribejis, — Gros, wifa mahzejs zihnā.

Behzpusdeenā smagā kareete atkal parahdas Brobijas peekalnē un brauz kalnup. Un masā draudsene fehsh tajā un domā, waj nenotiks atkal lahda jauna nelaimē, waj pateesi wina tagad laimigi dodas preti sawas dschwes weenigajam preekam. —

Kareete eegreeschas muischinā, bet wahrtos apstahjas. Platee rati ir preeksch schaurajeem wahrteem pahraf leeli. Kutscheers uswelt ar pahragu, sulainis lamajas, bet kareetes palakejā asf ir aischmetuses un wakā neteek. Grafa meita newar tift sawa mihtakā pagalmā . . .

Bet tur lahds nahk — tas ir winsch. Winsch iszet to no rateem, nes to uf rokam, kuras wehl spehku naw saudejuschas, speesch to tift filti un maigi sew klahk, tā to darijis tschetrdesmit gadus atpafak . . . Wina skatas azis, kuras wehl gluschi tahdas paschas starojoschas tā toreis, kad wehl bij peeredsejuschas tikai diwdesmit peežas wasarinas. —

Te winu saprahbi juhtu straume dschak tā wehl nekab. Winai eenahk atminā, ta winsch reis to usnehs pa trepem uf terases . . .

Winas firds, kas tift ilgi bij tizejuse, ta tās mihlestita ir wifus schos gadus palikuse dschwa, tomehr bija aischmifuse, ko nosibmē atrastees apkamptai stiprās rokās, skatitees jaunās starojoschas azis. —

Wina neredf, ta winsch wezs. Wina redf weenigi ta azis; weenigi azis.

Wina neredf ne melnās grihdas, ne appelejuscho un uhdenaino greestu, — weenigi tikai wina sposchuma pilnās azis. Brobijas mahzitajs naw nestalts wihrs un schinī brihdi winsch ir tapis skaisis; — winsch top skaisis jau zaur to ween, ta luhkojas sawā mihtakā. Wina dschird ta balst, — kas ta par skaidru, spehzigu! . . . Ta skan tā glahsti. Tā winsch runā weenigi tikai ar winu. — —

Preeksch ta tagad winam scho mehbetu no prahwesta nama, preeksch ta scho ehdeenu un kalponu un apkalpotaju? Wezā kundfene nemas nemanitu, ja ta wifa sche ari truhktu: wina dschird wina balst un redf wina azis.

Nekad, nekad lihds schim wina naw wehl bijuse tift laimiga.

Bit glihschi winsch paklanas, — glihschi un lepni, — itkā wina buhtu karaleene un winsch, tās aplaimotais mihsulis. Winsch leeto senus wezo pauschu teikumus farunā ar winu un wina tikai smaida un juht sawu laimi.

Pee wakara winsch pasneeds tai eltoni un wini eet pastaigatees pa wezo, nolaisito dahrsu. Wina neerauga neka ne neglihta, ne nekopta. Saauguschee krumaji top par apschehretām alejam; nesahktu mudschellis isklahjas teem preekschā par mihsstu, smaragda satu maurinu; wirs galwam skaitas alejas met sawu ehnu un tumschu lapu nischās wif baltas statujas — — jauniba, ustiziba, zeriba, mihtā . . .

Wina sin, ta winsch ir bijis apprezejees, bet wina par to nedomā. Kā gan ari lai wina par to domatu? Winai tatschu ir tikai diwdesmit gadu un winam diwdesmit peezi. Winsch droschi naw wehl wezals par diwdesmit peezeem gadeem — jaunš, pilns pahrspluhstoscha spehka . . . Waj schis smaidoschais jauneklis teescham waretu buht Brobijas stopais mahzitajs! Reisam winam eestanas ausis atgahdinajums par tumschu nahkotni; bet tagad wehl preeksch wina naw ne isfuhkto nabagu waimanu, ne peekrahpto lahstu, ne nizinaschanas, ne isfmeekla dschesmu, — winsch

tagad ir tikai jauneklīs, turam wehl tikko diwdesmit peezi gadi. Sirds pašist wehl weenigi tikai tihru, newainigu mihlestibu. Nekad schis lepnaīs jauneklīs nemihlēs seltu tā, ka eetu lihst pehz ta wisnetihrakajos dubkos, luhgtees to no garamahjeem, zeeft ta dehl pašemoschanu un kaunu, aufstumu un badu. Waj gan wi n s ch warès likt kahd-reif sawam behnam zeeft badu, moztit sawu seewu neezigās naudas deht? Tas naw eespehjams. Tahds wi n s ch newar kfuht nefad. Wi n s ch ir tikpat labs zilweks, kā wisi ziti un newis leelais Brobijas breesmonis.

Wina jaunibas draudzene nestaiģā blafus ar nizinatu blehdi, kufsch ir usnehmees sawu amatu, buhdams ta ne-zeenigs. Ne, ne: schowakar wi n s ch naw Brobijas mah-zitajs — un ari nahkoschā wakarā ne — un treschā wakarā ari ne.

Zeturtā deenā wina aishbrauz. Wahrti ir pataifiti platafi. Kareete nobrauz pa Brobijas peekalni lejā tik ahtri, zit ween atpuhtufchees sirgi spehj skreet.

Kas par sapni! Kas par krahfchnu sapni! Trihs deenas bes neweena mahkonischa!

Wina atgreeschas smaididama us sawu pili un atminam. Nekad wairs ta nedfirdeja wina wahrda, nefad wairs netika par winu waizajuse . . . tikai weena wehleschanās wehl peepilda wifu winas pahrejo dshwes laiku, — wehl reis sapnot scho brihnischko sapni.

Brobijas mahzitajs sehdeja sawā klufajā mahjā un raudaja kā ismifis. Wina bij to atjaunojuse. Waj nu wairs tam nebuhs jalkuhst wezam? Zeb ari buhs atkal jaatgreeschas agrakajam kaunajam garam, un winam jatop atkal nizinamam, kā bijis? — (Turpmat wehl.)

Mantojums.

Si Semjanowa „Semneeku stahiti“. Tult. T. 3.

I.

Andrejewkas zeemā dshwoja diwi brahli, Aksejs un Grigorijs. Wini nodarbojās ar semkopibu, prata ari amatus: wezatais bija kalejs, bet jaunakais gahja schuh-dams. Dsert dsehra, bet fainneezibu tureja kahrtibā. Radu wineem bija dauds — i zeemā i Maslawā, un radi bija daschadi — i nabagi i bagati.

Reis brahli isdfirda, ka Maslawā nomiruse krummahte. Wezene bija atraitne, bes behrneem un bagata — pašai sawa mahjele pilsehtas nomalē. Brahli ustrauzās. Domā: mehš esam tee manteneeki. Naw wairs meera un sahst postees us Maslawu.

Nobrauzā Maslawā un sahsta ofschkeret. Un isfinaja tee, ka krummahtei mirstot bijuse klahst winas mahja — ari winu krummahte, un ta wifu i peekopa, palika tikai mahja . . .

Brahli sahsta krummahti luhgt: nebuhtu grehts wineem ari ko atmesft. Naw jau sweschee. Wajadsetu jau preeksch miruschās dwehseles aishlughschanas wineem ko dot.

Krummahte nobrihnejās.

— No ka gan, — ta teiza, — es jums doschu? Ja ari nelaike kahdas grabaschas atstahja, tad tās us laukeem neder. Bet mahju wina man atdewa leezineeku preekschā.

Brahli apjuka, nesin ko eesahft. Pahsehdeja, pahsehdeja, palasija pataufchus un gahja us tratteeri tehju dsert.

II.

Dser brahli tehju, — runā, apdomā un spreesch ko nu darit.

Winu farunas dfirdeja kahds zilweks pee tuwejā gal-dina. Zilweks wairs ne jaunais, apgehrbees kā lungs, kaut gan flikti. Sehđ, subz alu, klausas abām aufim. Klausjās, klausjās, apgreesjās un fata:

— Jums, kā redsu, prawas leeta? Par mantojumu, kā rahdās?

— Par mantojumu, — Aksejs atteiz.

— Kā ta leeta sahstas, pastahstat?

Brahli istahstija. Zilweks teem teiz:

— Ja testamenta naw, — mahja ir juhsu.

— Nu deef?

— Taisniba. Ja krummahte negrib ar labu islihgt, taisni pee teefas. Schi leeta ir drofcha.

Brahli papurinaja galwas.

— Mums, — teiz tee, — naw wakas prawwotees.

Muhju leeta ir semneeku leeta: sawu fainneezibu mehš nekā newaram atstahft. Ja atstahfim fainneezibu — waitat pasaudesim.

Zilweks pašmihneja.

— Jums te nemas newajaga buht.

— Kā tā?

— A tā! Ustrahstat pilnwaru, es jums wifu isdarischu us labato.

— Waj tad tu schahdās leetās ko fini?

— Es? Es jau tikai ar tahdām leetam ween nobar-bojos; wifus likumus es tikpat labi finu, kā sawus peejus pirktus. Mefen atpakal es tahdu leetu apgabalteesā wine-neju — sefchus fintus dabuju par puhlem.

Aksejs nobrihnejās.

— Nu? Wa tu efi redsejis! Un es domaju, ka tu buhtu no fulainu sortes.

Zilweks sapihka.

— Par ko juhs mani turat? tas pukojās. Tas ir loti apwainojoschi.

— Ja, bet apgehrbees tu efi ne wifai tā . . .

— Mas kā apgehrbees! Bet kamdeht es esmu tā apgehrbees? Toreis, kad naudu dabuju, gribeju sprifstas eetaifit; un tā eesprifstajos, ka neatminu, kā atrados utschastokā. Bet no rihta pamodees, sahstu fewi apstahft,

gandriņš plīts isgehrtis: wīsu panehmuschi labi lautini, lihds beidsamam freklam . . .

Bahrdomaja brahki, pahrspreeda, — nospreeda dot pilnwaru. Ustrastija pilnwaru, eedewa naudu preefsch isdewumeem, diwus farkanos, un sahka postees us mahjam.

— Brauzat laimigi, — zilweks teem šaka, — neschaubatees. Wišas juhsu leetas es iswedischi fahrtigi.

Un brahki aisbrauza us mahjam.

III.

Zelā Grigorijs teiz Ateksėjewam:

— Ussahkam, brahli, leetu, bet waj isnahks kahds labums?

— Apitats usnehmās, tā tad kas gan isnahks.

— Apitats mellē sawu labumu. Kas tam? Sahks isspeest no mums wīsu fulu, — bet mehs til stenesim.

Ateksėjš sadusmojās.

— Kas tu tahds par welnu! šaka. Ar tewi nekahdas leetas newar iswest. Nā tad tu domaji, bes kahdeem isdewumeem leetu winnet? Neka, brahli, ja neesehš — nekās neisauģš. Isleez tahdai leetai pusšimtu, neschehlo, tad ari — dabušim šimtinus trihs katris, warbuht ari wehl wairaf. Wišs tā buhs atlihdšinatš.

— Bet ja newinnešim?

— Tu, tu dulnais! Attal sawu — newinnešim. Winnešim, ja tew šaku, tu meeta gabals!

— Nu, lai Deews palihds muhsu telenam noreet wilku.

Pahrbrauza brahki mahjā, sahka strahdat pa wejam, tikai brandawu sahka beeschaki eemest. Daschreis mahjā truhkums, bet wineem masa behda: eemet tikai pamafam.

Sahka winus seewas raht.

— Bestauni juhs! — Waj juhs Deewa nebihstatees: mahjā truhkums, bet tee plihlē. Uš ko juhs gan gaideet.

Bet brahki zeesch klufu. — Pagaidi, dabušim mantojumu, wīseem truhkumeem buhs gals.

Zeemā isfinaja par mantojumu un sahka apškauft.

— Redš nu, — šaka, — Deews dera muschiteem laimi! Bija tur tahda krusmahte, dšihwa buhdama, warbuht, nemas nešinaja, kas tee par tahdeem krusdehleem; bet, luhl, nomira, — wini šanem mantojumu. Redšams, laime . . .

IV.

Pagahja weens mehnešis un otris — brahki samehma wehstuli no Maslawas. Adwokats raksta, ka winu leeta ir nodota tahdai un tahdai teesai, la winsch par papireem, markam un daschadām leetam ir isdewis wīsu sawu naudu, luhds drihsaf winam issuhstit.

Newar neta darit, — sadabuja brahki naudu, aissuhstija. Sahka gaidit, kas buhs tahlat.

Uš pawasari adwokats attal atraksta wehstuli, waj newaretu atbraukt Maslawā, bet lai panemtu lihds wairaf naudas.

Brahki šataišjās un aisbrauza us Maslawu. Nogahja pee adwokata un sahka taujat, kas par nelaimi.

Adwokats teem šahsta:

— Šah! teesā juhsu leetu nemas neismetteja. Wajaga eesneegt zita, un wajaga dauds naudas preefsch isdewumeem.

— Attal naudas? — Ateksėjš šaka. — Bail dot. Nu, un ja nekās neisnahk, un ja ari isnahk, bet masaf, nekā mehs isdewām?

— Ne par welti isdoseet, — adwokats pamahja: — wīsu dabuseet atpakaf, wīsu isdewumus.

Brahki apmeerinajās, eedewa adwokatam naudu, aisbrauza atpakaf us mahjam.

Pehz neilga laika brahki attal dabu wehstuli, adwokats attal prafa naudu, raksta, ka mas bijis, peetruhjis.

Domaja — prahtoja brahki, — nesin, ko nu darit; nobeigt leetu sehhl: dauds isdots; tahlat west — attal

Riģas eelarotajs ģenerālfeldmaršhals grafs Šcheremetjews.

wajaga naudas. Na jel isdewumus waretu dabut atpakaf . . . Nospreeda suhstit wehl — lai nahk, kas nahkdams.

Un sahka postit brahki sawu šaimneežibu, eekihlaja leetas, aistleeneja wisapfahrt.

— Nu, un ja muhsu leeta nu neisnahk mums par labu? — Grigorijs šaka Ateksėjam.

Ateksėjš neta neatteiza, tikai atmata ar rofu. Padomaja, padomaja un šaka:

— Sa leetu eesahkam, wajaga iswest lihds galam: kaut kas tatschu isnahks.

V.

Krusmahte dabuja finat, ka krusdehli pret to zehlušchi fuhdšibu, — nobijās.

— Kad tik tee man neatnem mahju, — domā.

Ustrastija wineem wehstuli, lai atbrauz Maslawā, apšolijās makšaf, ja tik leetu ar labu isbeigš.

Sanehma brahki wehstuli, palita preezigi.

— Nu, — faka, — paldees Deewam! Ja ne te, tad tur mehs muhsu leetu winnesim.

Bet ne tuhlin tee brauja: gribeja papreefsch nobeigt darbus. Bija patlaban kulschana un linu nowahfschana, warbuht ari no adwokata atnahs kahda sina. Un ta brahki nowilzinajās lihds seemas Miklahwa deenai.

Beidsot aibrauja un aigahja taifni pee adwokata. Wini reds, adwokats lepnis palizis un tahds swarigs. Mantelis ar jehra apfalki, sahaki ar kalascham un dsh>woklis ari labaks. Muhsu semneezinus knapi reds.

— Nu, ta tad muhsu leeta? — brahki jautā.

Rigas zeetofschna pirmais freewu komandants, wehslafais Widsemes generalgubernators (1730.—1751. g.) generalfeldmarschals grafs Peters Lazijs (Lacy).

— Juhfu leeta aiskehrās — adwokats faka. Ja eesneeds apgabalteesai. Tad wehl kas: jaapstiprina juhs mantojuma teesibās.

— Kā tā?

— Tā; tas wajaga pehz formaš. Bitadi leetu atkal nepeenems.

— Tad jau tu sen wareji to fazit . . .

— Es jau buhtu ir agraf fazijis, bet tur wajaga atkal naudas, nauds naudas. Es domaju, ka isdofees tāpat, bet neet wis.

Brahteem fejas issteepās. Sedomajās, zil jau isdewufchi, zil wehl wajadses isdot, — reds, ka ar mantojumu newarēs warbuht segt ne isdewumus. Semneezini nokahra degunus.

Paprahtoja — padomaja, — nospreeda eet pee krusmahtes.

— Gesim, — faka, — parunafimees; warbuht ar labu islihgim.

— Lai, Deews palihds! — adwokats teem faka.

VI.

Aigahja brahki pee krusmahtes. Krustmahte teem faka:

— Juhš gan gribat ar mani teefatees?

— Ja, — Aksejs atteiz, — eesneedsam apgabalteesai. Muhsu leetu usnehmees adwokats.

— Par welti, — faka, — draugi, juhs scho leetu usfahat. I man skahdi padariseet, i pascheem nelahda leela labuma nebuhs . . .

— Kā, mas labuma? Mahja ne weenu ween tuhstoti maksā. Apdomā, zil katram isnahs?

— Bet waj tad jums weeneem? Nelaikei ir tatschu wehl mahsas un ziti radeneeki, bes jums. Taisatees til mahjai klah, tad radeneeki saktrees tā wahrnas.

— Lai saktreen, bet mehs sawu dabufim!

Krustmahte apdomajās un faka:

— Waj finat ko, draugi: isbeidsat leetu un parafstatees, ka juhs no mahjas atfakatees; bet es, lai tad nu ari eet, doschu jums weenu fimtneeku.

Brahki drufjin apdomajās.

— Buhs drufku par mas, krusmahmin!

— Nē, naw wis par mas, — krusmahte stribas. Wairaf juhs nedabuseet, kad ari teefafatees. Tikai wairaf patehresatees.

— Nu, lai tad ari eet! — Aksejs faka. — Peeleej wehl divi farkanos un leeta beigta.

Krustmahte bija ar meeru. Brahki parafstijās, ka no mantojuma atfakās, sanehma naudu un aigahja pee adwokata.

— Nu, kā! adwokats waizā.

— Kā nu tur, falihgām ar krusmahti, un no mahjas atfazijamees.

— Zil dewa?

— Simts diwdesmit rubkus.

— Tad nu juhsu leetu janobeids!

— Kā nu zitadi! Tu jau . . . tā tad . . . pastarajees, isbeids leetu.

— To war isdarit. Nu tagad luhdsu par manām puhlem . . .

— Par kahdām puhlem?

— Par tām paschām, ko es puhlejos.

— Bet tu jau no mums dabuji . . .

— Es dabuju preefsch teefas isdewumeem, bet ne par leetas wefchanu.

— Kā tad tas war buht?

— Tā. Ja netizat, es jums peerahdischu wifus papirus, preefsch kam es isdewu juhsu naudu.

Apjula brahki: nesin ko nu darit.

— Ko nu juhs eephehtāt azis! Dodat naudu! Neba par welti es preefsch jums puhlejos.

— Zil tad tew jadod?

— Nu ko no jums nemfi? Dodat feschus farkanos, un Deews lai jums palihds!

— Efi ſcheligſ, tehtin! — brahki waimanaja. — Tu jau muhs aplaupi . . .

— Ko—o—o? — adwokatſ uſblahwa. — Al, juhs, neleefchi! Un ja tà negribat, tad es zaur teefu divreis til dauds no jums peedſihſchu. Neba es leetu iſbeidsu, juhs paſchi; te naw nekahdas manas wainas. Es tà tà tà buhtu dabujis: buhtu juhs apſtirinajis mantojuma teeſbàs un ſawu buhtu dabujis. Bet, luht, ko wehl ne- iſdomàs — laupa juhs. Es klapatajos, puhlejos, ſaudeju laitu, bet wini: laupa. Es juhs par apwainojumu . . .

Iſbijàs muſchiki, iſlika naudu.

— Nu, ſen tà wajaſeja! — adwokatſ teiza. — Bet ſchee wehl tur ſchahdus tahdus ſchtukus eefahf. Tà ir labaki. Nu, paldees! — ſata. — Zitreis, ja kaſ wajaſigs, peenahfat.

Brahki neka neſazija. iſgahja ahra.

VII.

Bahrnahja brahki eebrauhſchanas weetà, redſ — gaida winus ſeeweete un ſehnſ. Seeweete — wiau ſwainene, meeſigà brahka ſeewa, kureſch nomira ſaldatoſ, un ſehnſ — otrà brahka dehlſ, kureſch ari miriſ.

— Sums ko wajaſa? — brahki praſa.

— Redſi kahda leeta, — ſeeweete runà: — mehſ dſir- dejàm, ka juhs no kruſtmahtes dabujat naudu. Dalatees ar mums, brahliſchi, mehſ jau ari winai neefam ſweſchi. Nebuhtu jau grehſi!

Ukſejeſ ſapihka.

— Al, juhs, neleefchi tahdi! Waj juhs ſinat, ka mehſ paſchi par teefam iſdewàm lihſ diwi ſimts rubku. No ka mehſ jums lai dodam? Mehſ paſchi ar ſcho mantojumu gandrihſ iſputejàm.

— Mehſ juhſu leetas neſinam, — ſeeweete atbild. — Dodat mums to, kaſ pehž Deewa taiſnibas mums nahkaſ!

— Nebuhs jums neka! — Ukſejeſ eekleedsàs un gahja juhgt ſirgu.

Tà taſ neeet, kruſttehtin! — eejauzàs ſehnſ. — Mehſ juhs waram aiſſteept uſ polizeju, ja neka nedoſeet. Mehſ to tà neatſahſim. Tà, luht!

Stihwejàſ, ſtihwejàſ brahki; redſ ka nekà no teem ne- war atratitees, iſſweeda katram pa peezeekam.

Aiſgahja ſeeweete ar ſehnu, aiſgahja brahki uſ atwadi- ſchanos no Maſtawas eedſert. Gedſehra duhſchigi un tà peenahja wakarſ. Bija jau tumſchſ, kad tee iſbrauza no Maſtawas. Un triju deenu weetà brahki brauza uſ mahjam weſelu nedeku: wiſu zetu tee plihteja un atbrauza mahjàſ beſ neweenas kaſeikaſ.

Dalchadi rakſti.

Noaſſ un grehku pluhdi. Anglu pehtneekam Williamam Wilkokaſ tika uſdots no jaunàs turku waldbibaſ peenemt inſcheneerus, kuri iſmehrotu Eſſrata un Egra upju grihwu un kanaluſ un iſſtrahdatu ſemes apuhdenoſcha- naſ projektu. Wiſſteidſigaki bija jaiſlabe, žil til ween eeſpehjamſ, wežà apuhdenoſchanas ſiſtema. „Apſlatà“, kura Wilkokaſ aprakſta ſawa žekojuma eeſpaidu, laſam ſeloſcho: Eſſrata attihſta ſawu deltu (trihſſtuhri) daſchaſ juhdſeſ aiſ Ħita pee Babeleſ wahrteem, zaur kureem Kirſ, jauna- laiſ, deſmit tuhſtoſchu kauſchu pawaditſ, atſtahja tuſkneſi un apmetàs augligajà ſemè, kura ſneedsàs lihſ Perſijaſ juhraſ lihzim. Ko Babeleſ wahrti noſihmè preekſch teem, kuri nahf no Eſſrataſ, to noſihmeja pirmajeem Babeleſ lihſſenuma apdſihwotajeem paradifeſ wahrti.

Auſſchpuſ Anah'aſ upe rada daudſ paleelu uhdenſ- krittumu, kuri greeſch milſigus uhdenſritemus. Pehdejee dſen uhdeni augſtu gaiſà un apuhdeno ſchauru eeſeju lihſ paſchai tuſkneſcha malai. Dahrſſ pee dahrſa, auglu koku lauki un dateku birſtalas mainas ar kokuwilnas laukeem. Wiſur, kur til ſtatees, dſihwiba žil ween til tahli ſneedsàs uhdenſ, un es newaru eedomatees, kura weeta wehl waretu wairaf lihſſinatees iſhtai paradifei nekà Anah'aſ aplahrtne. Katram kokaſ, katram ſtahdam, iſnemot kokuwilnu, wajaſeja buht jau Adamam labi paſihſtameem. Kaut ari uhdenſ krittumi paleel arweenu wahjati, kaſ jau nowehrotſ un par ko rakſtiſ Keiſara Auguſta laikà un wajaſigi tagad jauni

uhdenſ riteni dahrſu apuhdenoſchanai, tad tomehr naw gruhti eedomatees, kahda tad iſſlatijaſ upe, kad uhdenſ wehl ar daudſ leelatu ſpehku drahjàſ lejup, ka taſ peem. pee Nilas redſamſ, un kad uhdenſ wareja ſakrahtees ari preekſch angſtati gulofcho dahrſu apuhdenoſchanas. Taſ bij Edenſ dahrſſ, un winam wajaſeja buht tahdà weetà, kur tapat ka pee Anah'aſ redſamam kailas klintis. Kaſ nahf pa upi lejup ſche redſ pirmàs dateku palmas, kuraſ wehl tagad arabi uſſkata par dſihwibaſ koku. Aiſ Anah'aſ naw atrodama weeta, kur kahdſ dahrſſ waretu paſtahwet beſ aiſſargu dambjeem nn pumpjeem, jo žitadi wini pa ap- uhdenoſchanas laitu waretu noſliht, waj atkal ſauſà laikà aiſ uhdenſ truhkuma iſtalſt.

Uſ lejaſ puſi no dahrſa upe ſadalaſ iſchetràs galwenàs datàs. Pirmo ſauž par Biſonu un winu muhſu deenàs repreſentè Habanijaſ un Abu Dibifaſ daudſ ſtarotàs eeſejaſ, par kuru uhdeneem babiloneeſchi ne par welti teiza, ka wini pluhſtot ap wiſu Ħewilu, kuru eerobeſcho Egipte un Afrija.

Otrà upe bija Gibona, tagadejà Ħindija. Gibona ir Ežekieta Chebara, kureſch pee winas kraſteem apbeditſ, Eſraſ Ahawa un pirmà kalifa Mahr Kuſa. Wina apuhdeno wiſu Nimroda tehwa Kiſ- jeb Kuſſſemi.

Treſchà upe bija Ħidelele, tagadejà 7,6 metru (apm. 25 pehdas) plata un 80 ſantimetru dſità Seſlawija, kura ka dſirnu ſtrautſ aiſpluhſt tahlu pa eeſeju.

Kad Eifratas un Tigras kraisti bija stipri apdīšwoti un radās wajadšiba aifsargatees no pluhdeem, tā ari apuhdenošanas kanalus pafargat no peduhnošanas, tad kehṛās pee weenigā wiswezakā lihdselka un aifsbehra minetos atsewifschkos upes starus ar smiltim. Ispehtot semes wirsflahni israhbijās tā pirmā, kura tikuse aifsbehrta, bijuse Hidekele, tagadejā Sellawija un pirms ta nebija pilnigi noslehgta, nela newareja ar augšcejo deltu eesahft. Kad iszehlās naidš starp daschado apgabalu laudim, tad apfinigatee, pee kureem peeslaimams ari Noafs, sagatarwojās us wistaunato. Winsch usbuhweja sewim schkirstu is Eifrata eelejas sudraba apsem un ismehreja winu no eelschpufes un no ahrpufes ar Hibas darwu. Eifratā wehl tagad ar scho darwu ismehrē laiwas un fuguš. Noafs bija laikam dšihwojis deltas apatschpufē, kuras aplahrtne gut koti semu un buhs ari katrā finā manijis uhdens pluhdu breefmas. Kad Sellawiju apsebsa warenais smiltschu walnis, Eifratas

Riģas rahtes un pilsonu padewibas isfazisichana 1710. g.

uhdens pazehlās parastā pluhdu laikā 5 metru (1 metris apm. $3\frac{1}{3}$ pehdas) weetā $7\frac{1}{2}$ metru augstu un tahdā kahrtā appluhdinaja ne tik ween kultiweto semes dafu, bet ari tulfneschi guleja sem uhdens. Bes schaubam schkirsta peldeschana schtufēs pee Kerbelas, kur tagad koti sīhmigi patriarcheem par peeminu uszelta kaplitscha. Noafa schkirsts ilgu laiku straumes un wehja nests peldeja pa Kaldejas purwajeem, kamehr pehdigi pee Uras (Kaldejā) winsch tika ismests malā. Es apšimeju taisni scho weetu, jo te mehš atrodam Taru, Abrahama tehwu. Domaju, ka bibeles pasineji buhs ar mani weenis prahtis ja teifschu, ka ebreju patriarchi bija laudis, kas dšihwoja us weetas un turejās stingri pee wezu wežam eerascham. Tee, kuri toreis klejoja aplahrt, bija Raini un Tuballaini. Tas, ka Abrahams, Deewa draugs, apnehmās dotees us zitu semi, bija taisni kas neparasts un uskrihtoschs, zaur to winsch dabuja wahrdu „ebrejs“.

Ararats bija ta Kaldejas tulfnescha mala, pee kuras Noafa schkirsts peestahjās. Kad patriarchu dehli wehlf

atstahja dšimteni, lai dibinatu jaunas nometnes, tad, atminedamees pagahntni, wini nosauza par Araratu tureenes wisaugstako kalnu. Armenijas Araratam pateesbā ir til pat mas lihdsibas ar Noafa Araratu, tā Rujorkai ar angļu Jorku.

Lai isfkaidrotu finamos bibelē minetos gabijumus, es eewehroju Babilonijas jeb Kaldejas eedšihwotaju toreisejo dšihwi un ufkatus. Mans draugs, prof. Saiss rahdija man kahdreis Abrahama laika Kaldejas kartes kopiju, kur bija redsams, ka seme pastahw tikai is schis aplahrtnes, kuras zentrs ir Babelē.

Ja grib nopeetni padomat par schis semes attihstibu, apflatot deltas wehsturi, patš no sewis atrifinas jautajums, tā aprobešhot un nokahrtot Eifratas pluhdus.

Eifratas deltas eedšihwotaji, kureem sen jau bija apnizis schis nemeera pilnais stahwoflis, apšweiza ar preeku to wihru, kuresch ar stipru roku apnehmās nodibinat kahrtibu. Un wini tahdu atrada Nimrodā, pehz Mojus grab-

matas; pehz nesen atrasteem raksteem tas bija Rhumurabi. Tagadejee deltas eedšihwotaji ir wehl tahdā pat stahwofli. Es redseju, ka 800 apbrunuschees arabeeschu semneeti peeteizās waldbai palihdjet eewest kahrtibu. Arabeeschu gimenem wehl eet tāpat ka Isakam: winām ir meermihligi dehli tā Zekabs, bet ir ari tahdi tā Esaws. Semkopim Mesopotamijā naw nekabda laba isredse; tikko winsch laut kur nometees, pluhdi isposta wina darbu un paschu peespeesch dotees tahfat. Tilkibf sawaldis straumi un liss darbotees wajadfigajai apuhdenošanas eekahrtai, nahks pee flehdseena, ka kahrtibas un

noteiktas dšihwes mihletaju ir daudš wairak nekā meera postitaju un nemeerigo garu.

Bihna starp semkopjeem un lopkopjeem ir tikpat weza, tā naidš starp Rainu un Abelu. 5. majā, 1909. g., kad uhdens bija pazehlees wisaugstak, es jahju pa kreiso Eifratas kraistu no Ramadi lihds. Sitai un zekā faskaitiju wairak tā 50 aitu barus, kuru kopflaits wareja buht ap 10 tuhtstoschu. Wišf schee aitu bari no tulfnescheem demās us eelejam. Tā gani ar saweem ganameem pulkeem isposta semkopju laukus. Kad es nahstoschā deenā brauju ar laiwu pa to paschu zetu atpatak, es dširdeju diwus schahweenus un tuhlin ari redseju, ka wisa eeleja pildijās ar kahjneekem un jahneekem, kuri apbrunuschees gahja zihnā pret klejosocheem ganeem. Es peegahju pee pulka wezakā un jautaju, kapehz wini neappluhdina dafu semes un us pahrejās nesehi kweeschus un meeschus. Winsch atbildeja, ka wini to daritu koti labpraht, ja pastahwigā kara weetā reis nodibinatos meers un kahrtiba.

Apfkats.

Walsts domes darbiba.

24. m a j ā barons Me i e n d o r f s Somijas jautajumā iffakas ſchahbi:

No mums apspreeschamais likumprojekts ſazehla mani neparastu ustraufumu, no kura es wehl tagad newaru atſwabinatees. Sche mehš dſirdejām runas, no kurām redſams, ka daudšus domneekus ſpeesch ſcho likumprojektu peenemt winu nazionalas juhtas. Mihleſtiba pret Kreewiju, tungi, war nowest pee daſchadeem prattistās politikas ſlehdseeneem un nenodroſchina pret maldigeem preekſchlikumeem un projekteem. Zums pehz eespehjas objektiwi wajaga apſtatit ſcho jautajumu un tad dot ſawu ſpreedumu. Birmais, kas mani pahſteids, ir tas, ka no Kreewijas puſes itkā paſtahwetu tikai weenas domas par Somijas teeſbam. Neſkaitamās komiſijas, kas jau 20 gadus ſtrahdā ap ſcho jautajumu, to wehl naw iſſchtibruſchas. (Troſknis pa labi.) Juhs droſchi ween atzereſatees par Taganzewa komiſiju, kura kreewu tautibas lozekli ſadalijās diwās grupās: pirmā — Taganzews, Sudeifins un Berens un otrā — Borodfins un Sergijewſkis, pee tam leelakā grupa iſteizās, ka wiſi ſtrihdus jautajumi ſtarp Somiju un Kreewiju, iſnemat kara jautajumus, papreekſch nododami Somijas ſaeimas pahſpreeſchanai, bet Berens bija tahds pats kreews, kā Deitrichs un Seins. Tas leezina, ko ſchai jautajumā aiſween ir bijuſchi diwi wirseeni un leet leetu nopeetni pahrdomat, waj wiſi likumprojektā teiktis teeſcham ir neapſtrihdama pateeſba. Apſtateet, kas pehdejos gados ir notizis Somijas likumdoſchanā, kur ar Somijas ſeima palihdſibu tika iſdota weſela rinda likumu, un juhs redſeſeet, ka tas kreewu Monarcha redſes ſtahwolliſ, kas tika leetots pee pehdejo ſeima likumu iſdoſchanas un tas, kuru aiſſtahw ministru padomes preekſchneeks, runā weens otram pretim. Wiſi jautajums nonahſt pee tam, waj Kreewijai nepeezeeſchami jalausch Somijas konſtituzija (Somijas pamatlikumus)? Bet pirms pahrejam uſ to, es gribu uſlawetees pee ministru preekſchneeka aiſſtahwetām domam, ka weenpuſigi Monarcha apſolijumi maſat obligatoriski, nekā lihgums. Katram, kas monarchiſmu uſſkata nopeetni un newis tikai kā zihnas ſauzeenu, jaatſihſt, ka katrs Monarcha ſolijums jaewehro ſtingraf, nekā lihgums. (Applauſi pa kreifi.) Sawadi, ka man applaudē taiſni tee, kuri pirmā weetā nenostahda ſawu monarchiſtu pahſleezibu. (Sauni applauſi pa kreifi.) Atzerotees, ko par Monarcha wahrdu teiza Keiſars Nikolajs I. „Kad Deewiſchka Griba weenu zilweku noſtahdijufe 60 milj. winam lihdsigu zilweku preekſchgalā, tad tas ir tapehz, lai winſch no augſchas dotu ziteem preekſchſihmi taiſnibā un ſawa wahrda un ſawu ſolijumu tureſchanā.“ Schis Monarcha wahrda noſihmes paſlaidrojums pilnigi apgahſch ministru preekſchneeka mehginajumu, zelt lahdas eerunas. Sche tika uſſkaltita weſela rinda beſ ſaeimas lihdsdalibas iſdotu likumu, kurei, jau nu nemas nerunajot par to, ka tee wiſi ſihmejas uſ adminiſtratiwo likumdoſchanu, tikpat kā nemas neewehro konſtituziju. Starp zitu tika minets ari ſe-

loſchais: „Wiſaugſtati apſtiprinatas walſts padomes domas par tirdſneezibas ſatiksmi ſtarp Somiju un Kreewiju 1835. g. 14. junijā, piln. lit. kr. Nr. 8241.“ Es iſmeklejos, bet kaut ko tamlihdsigu nekur neatradu. (Troſknis pa kreifi, ſakuteſchanās pa labi.) Iſ peewestā ſenata ukasa redſams, ka leeta naw nemas zaur walſts padomi gahjuſe. Es neſinu, no kureenes likumprojekta ſaſtahditaji nehmuſchi ſcho akti. — M a k l a k o w s no weetas: „Komiſiju pee teeſas par wiltoschanu!“ — Meijendorfs turpina: Ministru preekſchneeks mums ſtahstija, ka Monarchi weſelu gadu ſimteni naw ſaudejuſchi apſinu, ka weenigi wineem peeder likumdoſchanas wara. Warbuht ka tas tā ari bija, bet tikai pilnigā pahſleezibā, ka ar atſewiſchto Somijas likumdoſchanu wini pilnigi aiſſargā Kreewijas intereſes.

Keiſars Alekſandrs I., Alekſandrs II. un Nikolajs I. to nedarija un nebija ſlittati patrioti kā tee, kas ſche ſehd. (Applauſi pa kreifi.) Ministru preekſchneeks iſteiz ſawadas domas: papreekſch runā, ka likuma atzelschanai wajaga likuma un tad, ka to warot iſdarit ari beſ ta. Tas noderes par tagadejās waldbibas likumdoſchanas paraugu, bet gan nelad par nazionalas apſinas lepnumu. (Applauſi pa kreifi, ſchnahſchana pa labi.) Likumprojekts leet preekſchā paplaſchinat domes teeſbas uſ Somijas ſeima un Monarcha teeſibu rehlika. Separatiſms nn atſweſchinaschanās no Kreewijas, ko ministru preekſchneeks uſſwer, teet tikai weizinati zaur ſchahdu teeſbu nezeeniſchanu. Beigās es wehl gribu peebihſt pahri wahrduſ, kapehz ſtrihdigais Somijas jautajums ir gluſchi dabigs. Nemſim par peemehru bizanteeſchu kanoniſko krahjumu. Zums ir ſinams, ka Kreewijas wehſtureſ pirmajā gadu ſimteni Kreewijā garidſneeziba leetoja bizanteeſchu teeſbas un newis kreewu tautiſtās. Ar leelām kuhdam winas bija pahrtullotas un wiſa kreewu tauta un knaſi tās uſſtatija preekſch ſewis par obligatoriſkeem. Ar ſcho es jums gribu atgahdinat, ka weſela tauta ir dſihwojuſe ar ofiziali neapſtiprinatām teeſbam un ka ſchis teeſbas ir likuſchas pamatu wiſai winas ſabeedriſkai kahrtai. Sche mums ir darischanā ar apgabalu, kas ſaaudſis ar noteikteem uſſkateem, kuruſ ir apſtiprinajis pats warenakais no ſemes lodes waldneekeem. Ja juhs atrodāt par wajadſigu lauſt ſchis teeſbas, tad nedomajat, ka tas buhs tautiſks warona darbs. Schai leetā es negribu ar jums dalitees atbildibā. (Applauſi pa kreifi, ſchnahſchana pa labi.) Opoſizija ſariſto baronam Meijendorfam troſchnainas owazijas. Zentrā un pa labi neweens neapplaudē. Domneeki atſihſt, ka Meijendorfa runa tiklab iſteikmes, kā peewesto ſaktu un ſpehka ſinā weena no paſchām eewehrojamatām walſts domē).

Pehz Meijendorfa tribinā kahpj komiſijas ſinotajs grafs Beningsens, lai abildetu uſ runu. Atbilde baſla, nenosiſmiga, bet galejee labee tomehr demonſtratiwi winam applaudē. Pehz tam debates pahrtarau.

Pehz debatu beigam ar 199 zentra un labo balſim pret 116 opoſizijas balſim atralda ſozialdemokratu preekſchlikumu, lai Somijas leetās eesneegtais likumprojekts tiktu kā walſtij

naidigs un tā nepeederofchs domes robeschās, atmests. — Pee balsfoschanas motiveem barons Fellerjams isflaidro, ka ar ſcha likumprojekta peenemschanu teelot aprobeschotas Monarcha teefibas un pahrgrositi walsts pamata likumi. — Mikulows pašno, ka kadeti, progresisti, poli un muhamedani, atrajdami likumprojektu pilnā pretrunā ar walsts pamata likumeem un ka tas bes tam isposta ſwinigi dotus apſolijumus, uſſtatot to par nepeenemamu. — Lachnikis isflaidro, ka darba grupa balsfoschot pret projekta apspreeschanu pa pantam. — Grafs Uwarows apſweizina domes teefibu plautſchanu, bet tomehr ſaka, ka newehlotees buht nekahdā ſafarā ar bendem, kuri ispilda nahwes sodu pee weſelas tautas. Markows II. isflaidro, ka wiſch ſchai likumprojekta redsot newis domes teefibu, bet tikai winas peenahfumu paplaſchinaschanu, newis Monarcha teefibu aprobeschofchanu, bet zelschanu diſchumā. — Purifchlewitſchs domā, ka ſchi wehſturiska naktis peerahdis, ka domes labakā daka ir pahraemta no tautas lepnuma juhtam un no nazionalas ſajuhtas un beidsot ſaulſchot: „Lai dſihwo Patwaldigais Zars un kreewiska Kreewija! Lai zittautibneeki winai padodas!“ — Kropotows ſino, ka kreisee ſemneeki balsfoschot pret projektu. — Gegetſchkoris isflaidro, ka ſchahdā brihdi, kur pee Somijas tautas noteel waras darbu paſtrahdaschana, wini newarot ſahlē palikt, pehz kam ſozialisti iſeet no ſahles. — Pulſten 1 nakti ar 196 pret 105 oſoſizijas, Baltijas aifſtahwju, Homjakowa, Schidlowſka un Farowſta balſim peenem preekſchlikumu, ſtahtees pee likumprojekta luhfoschanas zauri pa atſewiſchlam pantam.

26. m a j ā uſ deenas ſahrtibas ſtahw: Somijas likumprojekta luhfoschana zauri pa atſewiſchteem panteem. — Sozialdemokratu un darba grupas lojektu naw ſahlē. Pee pirmās nodakas Mikulows isflaidro, ka kadeti ari pee likumprojekta laſſchanas zauri pa atſewiſchteem panteem turpinaschot peerahdit, ka tas neiftura kritikas. Tā komiſijas apgalwojums, ka ar ſcho likumprojektu neteelot eewests nekas jauns, teelot apgahits taiſni ar pawadralſta paſcheem pirmem wahrdeem, jo tur tatschu ſchaidri runats par „pahrgrosijumu wajadſibu“. Likumprojekts iſejot taiſni uſ Somijas paſchwaldibas isnihzinaschanu. — Peenem preekſchlikumu, runaschanas laiku ſaihſinat uſ 10 minutem. — Roditſchewſ ſaka, ka leeliskajā ſteigā, ar kahdu ſchis projekts teel wests zauri, wiſch neredſot wis droſchſirdigu wihru neprahribu, bet neprahſchu droſchſirdibu. — Pee 1. panta par tahdu Somijas likumprojektu islaischanas weidu, kuri atteezas ne tikai uſ Somiju ween, Mikulows aifrahda, ka ſchis pants runā taiſni pretim walsts pamata likumu otram pantam, un tamdeht atmetams. — Komijās ſinotajs grafs Benigſens oponē Mikulowam un eeteiz mineto pantu peenemt komiſijas redigejumā, kas ari noteel. — Ministru loſchā eerodas ministru preekſchneeks Stoliſins un walsts kontroleeris Nikolajewſ. — Labee leel preekſchā: runaschanas laiku aprobeschot uſ 20 minutem, bet par to wiſus tos punktus, kas uſſtatami par kopejeem ſtarp Somiju un walsti, peenemt uſ reis un newis pa atſewiſchteem panteem un nodakam.

Mikulows ſauz: Tad nobalſojat uſ reis par wiſu weſelu likuma projektu! — Roditſchewſ: Beekampjat wehl kahdu zitu likuma projektu klah! — Purifchlewitſchs: Ja, ja — uſ reis, uſ reis! wiſu uſ reis! — Kahda balſs no kreiso puses: Te jau noteel kahds trako danzis! — Mikulows ſaka garaku runu, mehginadams isflaidrot jehdſeenu par Somijas eefſchejeem likumeem. — Pehz tam presidents leel preekſchā nobalſot, waj ſaihſinat runas laiku uſ 20 minutem un waj wiſus pantus, kuri atteezinami uſ Somiju un walsti, peenemt uſ reis. — Roditſchewſ: Pehz domes ſahrtibas ruffa par ſchahdeem preekſchlikumeem drihſt balſot tikai tad, ja iſteizees wiſmas weens runatajs. — Presidents Schidlowſki: Atſihstos, ka teescham tā ir gan. — Purifchlewitſchs no ſehdeſka: Komijās ſinotaj, noſlauki wineem degunus! — Grafs Benigſens nu ſaka kahdu runu. — Mikulows tad pašno kadetu, progresistu, potu un muhamedanu wahrdā, ka oſoſizija neeefkata wairs par eefpehjamu palikt ſahlē, tadeht ka winai nu atnemta brihwiba, apgahimot peenemamā likuma projekta nelikumibu. — Pehz tam wiſa oſoſizija atſtahj ſahli. (Labee plautſchhina un zitadi israhda preeku un patiſchjanu. Daudſi labee noſehſchās oſoſizijas ſehdeſkos.) — Preekſchlikumu par runaschanas ſaihſinaschanu uſ 20 minutem nem nu atpakal. Pee nodakas par teem panteem, kuri atteezinami uſ Somiju un walsti, peeteizas 11 runataji. — Oktobriſts Kapuſtins mehgina beedreem eerunat, lai tos pantus, kuri noſaka mahzibas programas uſſtahdiſchanu Somijas ſkolās, uſraudſibu par ſkolam, beedribam, ſapulgem un preſi, lai iſmeſtu no likuma projekta un minetās leetas (ſkolu, beedribas, ſapulzi, preſi) uſſtatitu par tahdām, kuras naw atteezinamas uſ Somijas un wiſpahrejām walsts intereſem. Tahlak wiſch aifrahda, ka Somijas ſkolu eerihloſchana pehz kreewu parauga waretu modinat Somijas eedſihwotajos naida juhtas pret Kreewiju un kreeweem, kā ari weizinat uſlepenu ſkolu nodibinaschanos un mahzofchās jaunibas ſtarpā eenestu demoralisajiju. Tapat beedribu un ſapulſchu brihwibas apſpeeschana nodſihitu beedribas tikai uſ tumsas un ſlepenibas zekeem. Bet preſes apſpeeschana ſajeltu ruhgtumu un naidu. — Winam libdſigi iſſakas ari pahris ziti oktobriſti, turpretim oktobriſts Skoropadſkiſ uſſtahjas pret ſchahdeem likuma projekta miſhtinajumeem. Runā wehl daſchi ziti, pee kam wiſu pirmo nodaku peenem komiſijas redigejumā, tikai ar ſon Anrepa eefneegtu papildinajumu, kurſch noſaka, ka jaunu likumu isdoschana isdarama weenigi uſ Wina Majeſtates Kunga un Keisara eekuſtinajumu. Tad dome pahtrauz Somijas likuma projekta zauri luhfoschjanu un ſtahjas pee daſchadu ſihku likuma projektu peenemschanas. Dpoſizija nu eerodas atpakal ſahlē, un Mikulows nolaja ſhktaku motivejumu par oſoſizijas iſtureſchanos.

28. m a j a ſ e h d i, kā „Pet. tel. ag.“ ſino, wada knaſs Wolkonſkiſ. Dpoſizijas tuſſchos ſehdeſkos weetu eenehmuschki daſchi labās puses deputati. Gewehrojot klahtesofcho deputatu maſo ſkaitu, preekſchchetajs leel priſtawu palihgeem preekſchā kontrolet klahtesofcho

deputatu flaitu. Sahle ir 160 domes lozetti Tur-
pina Somijas litumu projekta zauri luhfoschanu pa
punktēm. Bes debatem un sakaru ar komisijas preefch-
litumu peenem projekta 2. nodatu, kur noteikts, ka So-
mijas seims eewehl diwus walsts padomes lozektus us
trijeem gadeem un tshetrus walsts domes lozektus. Tapat
peenem 3. nodatu, kur runa par to, ka isderwumus ufturas
un zefa naudam preefch Somijas nem no walsts rentejas, bet
Somijai scee isderwumi pehz jaatlihdina. Pehz tam dome
tuhlin stahjas pee lituma projekta trescha lastjuma, tadeht
la projektis atsihts par steidsamu.

Pe 4. panta walsts kontroleers paslaidro, ka waldbi-
nai naw nefas pretim pret fon Anrepa pahrlabojumu, ka ini-
ziative, atteezotees us Somijas pahrwaldibas un eefschajas
fahrtibas noteifschanu un grofischanu, paleef weenigi Keisara
Majestatei. (Applausi zentra.)

Pehz starypbrihsha bes debatem peenem pahrejos lituma
projekta punktus. Pirms nobalsfoschanas par wisu lituma
projektu knass Kurakins pee balsfoschanas motiveem
paslaidro, ka, nefkatotees us pilnigi neparasto stahwofli un
steigshanos pee lituma projekta zauri luhfoschanas, winsch
pehz tam, kad peenemts pahrlabojums pee 4. panta, eefkata
tomehr par eefpehjamu balsot par projekta peenemshanu.
Stebow II. isskaidro, ka winsch neatfihstot wispahreja
walsts litumu doschanas wajadhibu preefch tahdeem jauta-
jumeem, kureem wispahrejs walsts raksturs, bet ar to no-
teikumu, ka Somija sawas eefschajas darishchanas paturetu
pilnigu patstahwibu. Dewinpadsmiit oktobristi pehz Lerches,
fon Anrepa un Kapustina pahrlabojumu atraidishchanas,
atrodot, ka lituma projekts runajot pretim wispeeweesteem
nofazijumeem, tadeht balsfoschot pret wisu projektu. Lerche
peeweenojas Stebowa isskaidrojumam un peefihme, ka pret
lituma projektu winsch balsfoschot. Pee nobalsfoschanas
lituma projekts teef peenemts ar 164 pret 23 balsim.
(Peefrishchana laba puse.) Puri schewitschs sanz
no sawas weetas: „Finis Finlandiae!“ („Gals
Somijai!“)

Us deenas fahrtibas stahw lituma projekts par semstwu
eeweshanu reetumu gubernas trescha nolasschana. Dp-
sijija atgreeschas sehshu sahle. Bes debatem teef peenemta
lituma projekta 1. nodata un otrās nodatas 1. punkts otra
nolasshuma. Otrais punkts teef peenemts ar Stebowa
peefihmi, pehz turas pee gubernas semstwu sapulzem Ki-
jewas gubernā peeder Kijewas pilsehtas galwa, bet Minskas
gubernā Minskas pilsehtas galwa. Treschais punkts sih-
mejas us deputatu flaitu semstwu gubernas un teef pee-
nemts ar progressistu peefihmi, pehz turas sarafsta par
Minskas gubernas deputatu flaitu usdots wispahrejs flaits.
Wefela rinda papildinajumu pee trescha punkta par sem-
neeku deputatu flaita pawairoshanu teef atraidita ar 171
pret 101 balsi. Birmatneja redakzija teef peenemts 4. punkts,
pehz tura schihdi naw peelaischami pee semstwu sapultschu
deputatu wehleschanam un ari newar tift eewehleti par
scho sapultschu deputateem, lihds pastahwoscho lituma no-
teikumu zaurstatishchanai.

**Wisaugstaka atbildes telegrama V. Latweeschu
wispahrejo dseedaschanas swebtku dalibneekem.**

Telegramas saturs schahds:

„Riga, Gubernatoru.

Передайте латышскимъ пѣвче-
скимъ обществамъ мою искреннюю
благодарность за молитвы и выра-
женныя мнѣ чувства преданности.

НИКОЛАЙ.“

Latwistā tullojumā:

„Rigā, gubernatoram.

Išsakat latweeschu dseedataju bee-
dribam Manu firsnigo pateizibu par
luhgshanam un Man isteiktām pade-
wibas juhtam.

Nikolajs.“

Wisaugstaka atbildes telegrama peefuhrita us sefoscha
fatura telegramu, kuru dseefsmu swebtku dalibneeku wahrda
aifuhrtija zaur Wina efselenzi Widjemes gubernatora tgu
Wina Keisariskai Majestatei Kungam un Keisaram:

„Балтійскій Портъ. Государю Императору.
Собравшіяся на пѣвческое празднество въ
память двухстолѣтняго присоединенія Лифляндіи
къ Россійской Имперіи, Латышскія общества
пѣвцовъ и пѣвиць, въ числѣ 3000 человекъ
возсылая горячія мольбы къ престолу Вашему
Императорскому Величеству и Вашей Царской
Семьѣ здравія и благоденствія, приѣмлять смѣ-
лость повергнуть къ стопамъ Вашимъ, Государь,
чувства безпредѣльной любви и вѣрноподани-
ческой преданности. Лифляндскій Губернаторъ
Николай Звегинцовъ.“

Latwistā tullojumā:

„Baltischporta. Kungam un Keisaram. Sapul-
zejuschās us dseedaschanas swebtkem par peeminu
Widjemes 200 gadu peeweenoschanai pee Kreewu
walsts, latweeschu dseedataju beedribas, flaitā 3000
personas, raididamas pee Wisaugstaka Trona karstas
luhgshanas par Zubsu Keisariskas Majestates un
Zubsu Keisariskas Gimenes weselibu un labklah-
shanos, eedroschinas nolift pee Zubsu tahjam, Wald-
neef, neaprobeshotas mihlestibas un uftizigas pa-
walstneeku padewibas juhtas. Widjemes gubernators
Nikolajs Sweginzows.

Eefschleetu ministra beedra un atsewischka
schandarnu torpusa komandeera generaleitnanta Kur-
lowa pasinowjums Latweeschu Beedribas preefshneekam
Grosswaldam:

„Zeenits kungs Friedrich Petrowitsch!

Išsatu Zums firsnigu pateizibu par ecaizinajumu, bet
nejusdamees ihsti wesels es newaru few atlaut to preeku,
peedalitees wolali-instrumentalā tonzertā, kuru sarihko lat-
weeschu dseedaschanas beedribas. Kuhdsu nodot manu
pateizibu un swezinajumu mineto swebtku rihkotajai
komitejai.“

Widjemes gubernatora flepenpadom-
neeka Sweginzowa runa:

Sirsnigi apšweizju saweenotās latweeschu beedribas, kas
sapulzejuschās par peeminu Widjemes 200 gadu peewee-
noschanai pee Kreewijas walsts. Zubsu lehnums, šwinet
scho eewehrojamo gadijumu ar tautas dseefsmu fkanam sawā
tautas walodā, ir preefch manis labakais peerahdijums,
kā ja jubu dšimtene ir Widjeme, tad tehwiya jums ir Kreew-
wija, — buht zeeshā weenibā ar dauts miljonu leelo
kreewu tautu, sem kreewu Zara wiswarenā szeptera, ir
preefch jums labakais lihdsjeklis, nodroschinat few meerigu
darbu kulturelās attihstibas zekā. — Lai dšihwo muhsu
Kungs un Keisars ilguš gadus!

Wisaugstaki apstiprinatā programa

Winu Keisarisko Majestatu weefoschanam Rigā.

Winu Keisarisko Majestatu Wisaugstaka
eeraschanās Rigā saganidama 3. julijā. Pehz
eeraschanas Kungam un Keisaram labpatifs apmeklet Kate-
drali, Doma bānizi, Meingalwju mahju un Muifschneezibas
namu. 4. julijā Katedralē notifs Wisaugstaki apstiprinatā

lahrtībā šwinigā deewalpojums, pehž kam buhš frusta gabjeens uš Keisara Petera I. peeminekli, peeminekla eeswehtišchana un parade Rīgas garnizona kara pulkeem. Tai pašchā deenā nolikta deputāziju peenemšchana pili un Kungs un Keisars apmeklēs Keisara dahrsu. 5. jūlijā nolikta Keisara Petera Leela peeminekla eeswehtišchana 20. korpusa nometnē un kara spēhta parade.

Gubernatorš Sweginzowš.

No Widsemes gubernatora.

Jubilejās gadījumā, kura teel šwineta par peemīnu 200 gadu Widsemes faweenofchanaī ar daudš miljonus leelo kreemu tautu sem Kreewijas Zaru Patwaldības spētera, Muhsu kronetais Monarchs ar Wisaugstako Gimeni apmeklēs Rīgu. Ar preeku pašnodams uštizigajeeem eedšiwotajeeem par šcho leelo laimi, redset dšimtenes pilšehtas muhros Keisara Majestati, eš issaku zeetu pahreezību, ka Rīgas eedšiwotaji, lihds ar lahtības ušturetaju waru, isleetos wifus lihdselkus, lai šwinigās un preešč pilšehtas wehsturiškās deenas paeetu ar wajadšigo šposchumu un preeščšihmīgā lahtībā.

Gubernatorš Sweginzowš.

Jauns obligatoriskš noteikums

isdots no Widsemes gubernatora 23. jūnijā un issludinats „Widš. Sub. Awišchu“ 68. numurā, 23. jūnijā 1910. g., ar schahdu saturu:

1) Wīseem, kas eerodas Bolderajā, tā ari teem, kas brauz pa uhdēni waj faussemi zauri Bolderajai, jaušrahda uš peeprašjumu fawās pafes. 2) Kas šcho noteikumu neispihdīs, toš šodis administratīwā lahtībā ar arestu lihds 3 mehnešcheem waj naudas šodu lihds 300 rbf. 3) Schis noteikums nahš spēhta no 1. jūlija.

Wšaižinajums.

Rīgas Laukfaimneezības Zentrālbeedribas walde fawā pehdejā sehde ir nolehmuše noturet šcha gada rudent lopu pahrraugu kursus. Kursi sahtšes 15. nowembri un turpinasees lihds 15. dezembrim, tā tad tee ilgs weenu mehneš. Kursos buhš teesiba eestahtees audsetneem, kuri jau beiguschī sematas semkopības jeb peenfaimneezības mahžības eestahdes. Bes tam tā brihwklaustaji tiks peelaisti ari tahdi, kuri beiguschī diwklāšgās ministrijās jeb draudšes skolas. Ja kursu dalībneeku staits nebuhs masafs par 20 peršonam, tad kursu nauda buhš 15 rubki un par ušluru 12 rubki no peršonas. Peeteišchanās uš kursēem Rīgas Laukfaimneezības Zentrālbeedribas walde, Rīgā, Dširnawu eelā Nr. 68. Tapat ari ar 15. septembri šch. g. Rīgas Laukfaimneezības Zentrālbeedriba nodomajuse atklat Preektu muišchā laukfaimneezības seemas kursus, kuri turpinasees apmehram lihds 15. jūnijam. Laukfaimneezības seemas kursos tiks pahreeta ativeramās semkopības skolas pirmās klases programa. Kursus beiguschee, pehž istureta ešfadena, warēs eestahtees semkopības skolas otrā klāš, kuru nodomats atwehrt 1911. gadā. Kursos bes wispahrejeem preeščmeteem, kas teel pahreeti semako semkopības štolu pirmajā klāš (deewahrdu mahžība, kreemu un latweešchu walodās, rehlināschana, geometrija, geogrāfija un wehsture), tiks peegreesta fewišchka wehriba dabas šinibam (botanika, zoologija, fišika, ķimija) un daščadeem pratifšteem preeščmeteem (lopkopība, peenfaimneezība, dahrskopība, biškopība). Kursos tiks peenēmi jaunekli 14—18 gadus wezumā, kuri ir beiguschī pilšehtas, diwklāšgās ministrijās waj draudšes skolas kursu. Ja peeteituschos kandidatu staits buhtu leelaks nekā atklatu telpas, tad tiks notureti ušņemšchanaš ešfameni kreemu un latweešchu walodās, rehlināschana un geogrāfijā. Kursu dalības nauda

60 rbf., bet pašijas nauda 90 r. gadā, pee kam teel peelaista uštureschanās ari ahrpus pašionata. Kandidateem, peeteizotees uš kursēem, luhgumrakstam japeeleet klat pehdejā skolas leezība. Peeteišchanos uš kursēem, kura jašdara ne wehlatu tā lihds 15. augustam, peenem un dod mutifšus un rakstifšus ašrahdijumus Rīgas Laukfaimneezības Zentrālbeedribas walde, Rīgā, Dširnawu eelā Nr. 68.

Rīgas Laukfaimneezības Zentrālbeedribas Walde.

Latweešchu Laukfaimneeku Ekonomiskā Sa-

beedriba notureja 19. jūnijā šawu gada šapulži Rīgā (Anterimteatri). Uš šapulži bija eeradusches labdi 200 beedri. No pašneegtā gada pahrfata waram atšihmet, ka šchi muhsu wisleelakā tirdšneezības beedriba notezejušchā 1909. g. pahrdewufe prezes par apmehram 1,200,000 rubleem (apgrošijuse prezes par lahdeem 3 miljoneem) un eeguwise 83,679 rbf. 75 kap. leelu tihru pelnu. Generašfapulže gada pahrfatu apštīpinaja un nolehma isdalit uš beedru dašam 12 prož. diwidēndi, uš eepirkumeem: kufgarnituram, šahju gatereem un žitām leelakām mašchinām 5 prož., šihlakām prežem 10 prož. un mahšfligeem mehšfleem 4 prož. Beedribas preeščneezību nepahrgrošija — tā ka ari 1910. g. ir amatā: agronomš J. Biffeneeks (rihžības direktors) un dožents cand. rer. merc. E. Birkhans un agronomš J. Bergs — waldes ložekki. Rewišijas komištjā eewebleja ari lihdsšchinejos: agronomu Brasdu, inšcheneeri-technologu Sp. Paegli un D. Rahnerbergu.

Jana Nošentala glesnu isštahde Rīgā, pilšehtas mahšflas mušejā atwehrt lihds 7. jūlijam itdeenās no pulkstēn 11 lihds 4. Eeteizamš šcho muhsu eewehrojāmā mahšfleneeka isštahdi apmelleet ihweenam.

V. wispahrejos dšeedašchanaš swehtkos godalgotee kori. Ešpertu komištija preešč godalgu preešpreešchanaš koreem, kas peedalijās toru šajenšibā V. wispahrejos latweešchu dšeedašchanaš swehtkos, 1910. g., fawā sehde 20. jūnijā šch. g. weenbalšigi nolehma isdalit godalgas šekofschā lahtā:

I. Pirmā godalga:

- 1) Rīgas Latweešchu dšeedašchanaš beedribas jauttam korim;
- 2) Rīgas Latw. dšeedašchanaš beedribas wihru korim;
- 3) Peterburgas Latweešchu dšeedašchanaš beedribas jauttam korim;
- 4) Jaun-Gulbenes dšeed. beedribas jauttam korim.

II. Otrā godalga:

- 5) Mangatu-Wihlgrahwja jauttam korim;
- 6) Rīgas Baltijas palihdšības beedribas jauttam korim.

III. Trešchā godalga:

- 7) Žehsu Weešgās beedribas jauttam korim;
- 8) Smiltēnes dšeedašchanaš un mušikas beedribas jauttam korim.

Atšihšchanaš raksts:

- 9) Limbašchu Saweešgās beedribas jauttam korim.

P. S. Šlōkas bašnijas koris peedalijās pee dšeesmu kara, bet tā ka winsch dšeedaja tikai weenu dšeesmu, kaut gan deesgan labi, tad winu newareja pee šajenšības eewehrot.

Rīgā, 19. jūnijā. „Retšch“ raksta: Par latweešchu dšeesmu swehtku raksturu un politifšo nošhmi isžehlušchās štarp latweešchu beedribu un latweešchu tautas progreshwam aprindam nefastanas. Dafa latweešchu boikotē swehtkus. Šchodeen Widsemes gubernatorš aissaužis latweešchu awiješ „Jaunās Deenas Lapas“ redaktoru pee fewis un teizis, ka winsch awiši šlehšshot, ja tā rakstifshot par dšeesmu swehtkeem nelabwehligi.

Noteefats ſubſetajs. Wellaſas pag. 30 g. w. Miſtelis Tamms bija eefneedſis Wiſdſemes gubernatoram ſubſſibu pret Bernawas aprinka preeſſchneeka palibgu Pawlowſtu, diweem uradnikem un diweem ſtraſchnikeem, ka tee pehrn, 24. julijā, iſtratot wiņa dſihwoſki, wiņu peeſahwuſchi, nolaupijuſchi wiņam 50 rubl. naudas un draudejuſchi wiņu noſchaut. Tamms bijis uſrahdits no barona Pilara ſon Pilchawa par patwarigu medineeku wiņa meſchos, kapeh; pee wiņa iſdarita fratifchana. Iſmeleſchana tomehr Tamma ſubſſiba naw atraſta par dibinatu, kamdeht wiņu nodewa teeſai un Rigas apgabalteeſa Bernawā wiņam peeſpreeda 3 nedekas areſta.

„S. D. L.“

Peterburgā, 27. junijā. Tautas apgaismoſchanas miniſtrija, tā „Retſch“ ſino, eefneeguſe miniſtru padomei preeſſchliſumu par 50 walſis domes liſumu doſchanas ceroſinajumu, atteezotees uſ mahzibu paſneegſchānu weetejās walodās ſinantschū un galwenās ſemkopibas pahrwaldes ſtolās Baltijā.

Ahrſemes.

Tablajos auſtrumos, neſtatotees uſ kreewu-japanu meera lihgumu Portſmutā, ſtarp **Kreewiju un Japanu** wehl arween paſtahweja dauds neiſlihdſinatu pretejiſibu, kaſ abas walſtis ſpeeda tur turet leelus kara ſpehtus un tā ſew ſaiſtit rokaſ preeſſch zitu jautajumu iſſchirſchanaſ. Kamehr tablajos auſtrumos Kreewija newareja buht droſcha no Japanas, tamehr ta newareja noteikti un ar ſparu uſſahteek tuwo auſtrumu jautajumos. Aſtro-Ungarija wareja meerigi un netrauzeti peeweenot ſew Boſniju-Herzegowinu neeewehrojot Kreewijas proteſtu Seemet-Amerikas ſaweenotās Walſtis Kalifornijā un zitur atkal wareja meerigi wajat japanu eezetotajuſ. Un kamehr kreewu un japanu tablajos auſtrumos tā ſatot no-galwas lihdſ kabjam apbrunojees ſtahweja ar truhti pret truhti, tamehr **Kina** „koloniſeja“ Mandſchuriju. Ne Kreewijai, ne Japanai ſchahdi apſtahtki newareja buht patihkami. Abām walſtim bija jaranga tā nebuht ſaprastees un iſliht. Tagad nu, 21. junijā, kreewu ahrleetu miniſtrs Iſwoſkis un japanu wehtmeek Motono paraſtija kaſdu ſalihgumu, kaſ atteezas uſ dſelzekeem un ſtatus quo (tagadejā ſtahwoſka) uſtureſchānu Mandſchurijā. Abas walſtis apnehmās weena otru pabalſtit leetās, kaſ weizinat u dſelſzjetu luſtibas un apuſejaſ tirdſneezibas attihſtiſchanoſ, un atteektees no latras konſurenzes, kaſ waretu kaitet augſchejeem noluhkeem. Beſ tam abas walſtis apſolaſ uſturet Mandſchurijā ſtatus quo ar wiſeem paſtahwoſcheem lihgumeem. — Schim lihgumam ahrſemēs peegreeſch leelu wehribu. Frantſchu awiſe „Journal des Debats“ iſſataſ, ka ſchis kreewu-japanu lihgums abām walſtim darot eefpehjamu ſwababaki un noteiktaki uſſahteek zitoſ jautajumos. Kreewija tagad wareſchot Eiropā labaf uſturet lihdſſwaru ſwaru kauſā. Za lihgums buhtu noſlehts jau agraf, tad, tā iſſataſ awiſe „Globe“, amerikani gan nebuhtu uſdroſchinajuſchees pret japanem tiſ rupji iſtureteek, tā taſ notizis pret japanu eezetotajeem **Kalifornijā**. „Morning Post“ ſata, ka japani lihgumu ſlehgufchi ihpaſchi tadeht, ka kineeſchi ſahtuſchi pahrpluhdinat Mandſchuriju un japani Korejā gribejuſchi dabut ſwabadaſ rokaſ. Kreewijai nu deretot galweno wehribu peegreeſt ſawām reetumu robeſcham un koloniſet Kaſpijas juheas apgabalus. Japani tagad meerigi warot eerihſkoteek eekarotoſ apgabalos un tur nodibinat ſawu waru. „Schanghai Times“ kreewu-japanu lihgumam peeleeſ tahdu ſwaru, ka žaur to Mandſchurijā tizis 1) galſ darits tā ſauktai „atlahtai durwu“ politiſkai, t. i. ka Mandſchurijā wiſam walſtim tirdſneezikā ſinā weenadaſ teeſibaſ, un 2) iſnih-

zinata Kinas integritate (neaiſſkaramiba) atteezibā uſ Mandſchuriju.

„Kreuz-Zeitung“ konſtatē ſalihguma leelo noſihmi un norahda uſ beedroſchanaſ wajadſibu ſtarp Bahziju, Aſtriju un Ameriku, lai uſturet u preſſwaru pret Kreewiju, Japanu, Angliju un Franziju. „Münchener Neuſte Nachrichten“ rakſta, ka politiſki Bahzija neeſot Mandſchurijā intereſeta, bet ſaimneezikā ſinā ari Bahzijai tur wajadſigas watejaſ durwis. „Post“ atrod, ka Franzijai un Anglijai neeſot dauds to preezateek, jo ſalihgums minetām abām walſtim nelahdu labumu neneſſchot. „Boſſiſche Zeitung“ atrod, ka ſalihgums ari Kreewijai nelahdu augtu neneſſchot, jo Kreewijas tahtata eejauſchanaſ Mongolijā un Mandſchurijā warot buht Japanem weenigi patihkama. „Frankfurter Zeitung“ ari atrod, ka Kreewija un Japana eſot dabigas eenaidneezes un tadeht ſalihgums wiņu ſatikmē neta pahrgroſot. Beſ kara abas walſtis neiſtiſchot un laſch tagad tilai atliſt.

Japani tad nu ar ſiſtematiſti tuwojaſ ſawam mehrkim, pahrwehriſt **Koreju** par Japanas provinzi. Žaunais japanu generalreſidentſ Seulā Terautſchi noſlehdſis ar Korejaſ keiſaru lihgumu, peh; kura poliſijas pahrwaldiba Korejā pahrret japanu rokās. Kā ſinams, jau agraf japanu eerehdau pahrſinā pahrgahja ſkolu un teeſleetu reſori. Korejaſ poliſiſtos kalpo kaſdi 1700 japani, bet tā ka tagad poliſija pilnigi pahrret japanu rokās, tad wiņeem toti weegli buhſ žihniteek ar korejeeſchu paſtahwibu. —

Tuwajos auſtrumos draudoſchee mahtoni tomehr nemafinaſ. Kara warbuhtiba ſtarp **Turziju un Greekiju** wehl arween paſtahw. Italeeſchi pretojaſ Kretas aiſſargu walſtju (Kreewijas, Anglijaſ, Franzijaſ un Italijaſ) lehmumeem. Aiſſargu walſtis draud apſeht Kretas oſtaſ un muitnizaſ. Kreeteſchi ſata, ka wiſa wiņu griba eetilpſtot praſibā, ka **Kretu** lai peeweeno pee **Greekijaſ**. Greekija un Turzija turpina brunoteek. „Frankf. Btg.“ ſino, ka **Melukalnaſ** knaſſ paſinojis Bahzijaſ, Aſtrijaſ un Italijaſ waldbibam ſawu nodomu, ka ſchi gada 13. aug. wiſch nodomajis iſſludinat Melukalni par karaka walſti. Paſinodams ſawu nodomu, knaſſ Nikolajaſ wehlaſ ſinat, tā leelwalſtis iſtureteek pret wiņa nodomu. Minetā awiſe domā, ka leelwalſtim nebuhſ nekaſ pretim knaſa nodomam. Frantſchi turpina **Marokaſ** eenemſchānu. No Kaſa-blantaſ, t. i. Marokaſ reetumos, tika iſſuhitita frantſchu kolona eenemt aiſ Schaujaſ apgabala Tablaſ apgabalu, pee kam ſchai kolonai ar marolaneem bij aſſnaina ſadurſme. Sinams, Tablaſ frantſchi wairſ neatſtahſ. No anſtrumeem, no Aſchiraſ puſeſ, reiſā ari otra kolona wirjaſ iſ Udſchdaſ uſ Marokaſ wideenu. Schi kolona, 1800 wihru ſtipra, ſem palkawneeka Paſaja komandaſ, aiſgabjuſe jau lihdſ ſawam gala mehrkim, Tanriertai, Mulaja upes apgabala, un eetaiſſjuſe tur apzeetinat u nometni. Tā tad ari ſchi kolona nedomā greeteek atpakaſ, bet gan grib paturet apgabalu, kurā eegabjuſe. Wehl kaſds abu kolonu kreetnſ gabjeenſ nahlotnē, un tad wiņaſ abas Marokaſ žentrā ſatitſeek. **Franziā** patlaban noteek Betenijaſ pilſehtaſ apgabala leelaſ ſažihſteek gaiſa lidſchana, republikas preſbentam Paljeram, miniſtru preeſſchneekam Brianam un daſcheem žiteem miniſtreem klahteſot. Patlaban, tā Reblantaſ bija uſſtahdijis ahtroma ſinā jaunu paſauleſ rekordu, nolidodams 1 ſtundā un 11 minutē 90 weſteſ, taſ ir tahtſ attahtums, kaſdu gaiſa lidſchana lihdſ ſchim nebija ſaſneedſis neweeneſ žits, bet te ari tuhlin nahl jauna ſina, ka ari ſchis rekords ir atkal pahrſpehts, jo Latamaſ ſtiprā pretejā wehja nolidojis ſamehrā ihſakā laitā 180 weſteſ. Kaſdā otra panehmeenā, kur notikuſe ſaženſchanaſ ilguma ſinā, wiſch trijaſ ſtundāſ nolidojis 194 weſteſ. — Tā gaiſa eekarofchana eet beenu no deenaſ uſ preeſſchu.

Gan daudsi lidotaji kriht nelaimē: nofitas, waj sakropkojas; bet tee ir pa leelumleelai dafai eefahzeji un tā tad wehl neprateji. Ar ihstajeem lidotajeem tahdas listas wispahri beefahi nemehds gaditees. Ja wehl israhdfiees par pateesu fira, ka anglim Dſchanam laimejees isgudrot tahdu aparatu, ar kuru gaisa kugu un lidmaſchinu motoru maitaſchanās teef galigi nowehrsta, tad gaisa eekarofhana, ſaprotams, eetu wehl daudf ahtraki uſ preekſchu, nekā lihds ſchim. **Italiā** (Milanā) nomiris ſlawenais italeeſchu astronoms Dſchiowanis Virginio ſtiaparellis. ſtiaparellis dſimis 1835. gadā. No 1859. lihds 1860. gadam wiſch nodarbojās ar astronomiju Puſkawas obſervatorijā. 1862. g. wiſch kluwa par Milanas obſervatorijas direktoru un ſche iſdarija daudf eewehrojamus pehtijumus un nowehrojumus. Starp jitu ſtiaparellis uſtāhdija krihtofchu ſwaigſchuu teoriju, par to eeguwa Laplaſa premiju un wehlaſ ſelta medali no Londonas karaliſtās akadēmijas. Pehtot Marſu, wiſch atrada noſlehpumainās linijas uſ planetas un noſauza tās par kanaleem. Ar ſcho atradumu ſtiaparellis jau nahza klajā 1877. g., un tas radija un rada wehl tagad daudf ſtrihdu. Wiſch ſaſtāhdija ari daudſas pamatigas Marſa kartis, dewis pat daſcheem apgabaleem noſaukumus Taſlaſ ſtiaparellis nodarbojās ar Saturna un Weneras pehtifchanu, pee tam 1882. g. laida klajā ſawus pehtijumus par Weneras iſzelfchanos. 1900. g. ſtiaparellis atteizās no ſinatniſtās darbības un nodewās meerigai dſihwei. Pehdeja laika wiſch ſahla atkal nodarbotees, gribeja pat nobeigt tahdu jaunu pehtijumu, bet dabuja treeku, kurai ſekoja nahwe. No 1874. g. ſtiaparellis ſabija par Peterburgas ſinatnu akadēmijas beedri-koſpondentu.

Betenija, 11. jul. (28. jun.). Baroneſe Delarofch, brauzot ar Wuafena ſiſtemas biplanu, nokrita no 30 metru leela augstuma, pee tam winai tika ſakropkotas rolas un lahjas. Winas dſihwiba atrodas breesmās. (Baroneſe Delarofch, tā ſinams, neſen nehma dalibu ari Peterburgas awiazijas nedekā. Red.).

— Awiazijas nedekā beidsās ar monoplanu uſwaru. Monoplani eeguwa pirmās godalgas, uſtāhdidami jaunus ahtruma un brauzeena ilguma rekordus.

Stampā, 10. jul. (27. jun.). Kreewu awiators kapteins Baſtins, iſdaridams brauzeenu ar biplanu, nokrita no 20 metru leela augstuma un pahrlauſa guhſchu.

Kanejā, 10. jul. (27. jun.). 9. juliā (26. juniā) notika atklahta nazonalfapulzes ſehde. Waldibai iſdewās ſawahkt 59 kriſtitos deputatus no 114. Par muhamedanu peelaiſchanu nazonalfapulzē nodotas 55 balſis. Sapulze pahtrauja ſehdes uſ 4 mehneſcheem.

— Opoſizija, paſinodama, ka ir ar meeru ſpert ſofus pret nekahrtibam, iſſaſas pret muſulmanu deputatu peelaiſchanu tautas ſapulzē beſ ſwehraſta nodofchanas greeku karalim. Ja ſapulzes wairakums peekritiſchot aiſfargu walſtju aiſrahdijumeem, tad opoſizija nepeedaliſchotees ſapulzē. Wenifeloſs zer, ka ſapulzē buhs peeteekofchs ſkaitis, lai waretu taiſti litumigus lehmumus.

Salonikos, 8. jul. (25. jun.). Pehz ofzizielem ſinojumeem turku kara ſpehks eenehna Lumu. Gedſihwotaji atdewa eerotſchus labprahtigi. Lejas-Dibrā albani turpinaja pretoſchanos, kadeh ſagrautas Kolofjamas un Luſnas ſahdſchās. Kolofjanas eedſihwotaji ſabehga kalnos. Luſnas imama ſeewa ſchahwa un nogalinaja wairakus turku ſaldatus.

Salonikos, 10. jul. (27. jun.). Rahdā aiſā Lejas-Dibrā notika 3 ſtundas ilga zihna ſtarp turkeem un albaneem. Abās puſēs leeli ſaudejumi. Brahti Kabahch un 8 albani ſaguhſtiti.

Muhſu bildes.

Par ſchāi burtnizā eewetām bildem mums ſchāi weetā to ſajit wairs nefa neatleef, jo par tam runa rakſtā Widſemes un Igaunijas peeweenofchana Kreewijai. Riga, tā ſinams, padewās kreeweem 4. (17.) juliā 1710. gadā. Schāi paſchā deenā tad ari Rigas rahtſkungi un pilſoni uſjelta trona preekſchā, kuram blatus ſtahweja grafs ſcheremetjews, ſwinigi iſteiza ſawu padewibu kreewu Zaram. Widſemes brunneziba ſawu padewibas un uſtizibas apleezibu eepreekſch jau bija dewuſe Rigas pili. — Grafs Peters Lazijs, turſch dſimis 1678. g. Limerikā (Irija), pee Rigas eenemſchanas duhſchigi iſturejees. Wehlaſ winu paugſtinajo par ſeldmarſchalu. Wiſch bija kreewu pirmais Rigas zeetofſchana komandants un no 1730. gada lihds ſawai nahwei 1751. gadā Widſemes generalgubernators.

Grahmatu galds.

Redatzijai peefuhtitas ſchahdas jaunās grahmatas:

I. Iſchchowa rakſti. II. Tulkojis Sudrabu Ebiſchus. Dſirzeemneeku iſdewums Nr. 10. Generalkomijijā pee D. Seltina. Riga, 1910. Maſhā 15 lap.

R. Gogola. Staſtis par to, kā Zwans Iwanowiſchs ſa-naidojās ar Iwanu Mitſorowiſchu. Tulkojis Sudrabu Ebiſchus. Dſirzeemneeku iſdewums Nr. 11. Generalkomijijā pee D. Seltina. Riga, 1910. Maſhā 20 lap.

ſchanis no Dangawmalas (ſchanis uſ „ſeira-nta“). 6 „tulk“ Dangawmalas ſchana ſireita peedſihwojumi. No Bernarda Semnowa. Tulkojis Klenders. Riga 1910. Maſhā broſcheta 20 lap.

Trilogija. Karogs. Eufroſine. Krusti. No Lautenbacha-Zuhjmina. Terhatā. ſchnatenburgas ſpeeftawā un apgahdē. 1910.

W. W. Bechterew. Apſinigās darbības loſalizacija dſihw-neekos un zilwekā. Tulkojis Boldemars. P. Leepas grahmatu tirgotamas apgahdibā. Balmeerā. Maſhā 30 lap.

Walejas wehſtules.

II. — R. Newaram.

III. — P. „Zit druhmi ſchalz meſchs“ u. z. dſejotus nenodruſajim.

Redaktors: Dr. philos. P. Sālits.

Iſpāſchneeks un iſdewejs: Dr. phil. Arnolds Plates.

Ch. Jürgenſohn,

wihnu leeltirgotawa,

peedahwā

eekſchſemes un ahrſemes wihnus,

kā ari konjaku „Royal“,

ſtipru wihnogu wihnu 50 k.

ſekofchās filialēs:

Guworowa u. Dſirnowu eelu ſtuhrē,

Delgawas ſchofejā Nr. 12,

Ahgenskálnā, Wleſchja eelā Nr. 4a,

Petſchat tunga namā,

Wehweru eelā Nr. 7, Wej-Rigas ſtuhrē.